

OCMW

Verzamelde info over je rechten bij het OCMW

SAAMO

samen
uitsluiting
aanpakken

combattre
l'exclusion
ensemble

Colofon

Publicatiedatum

17 april 2023

Auteur

Sara Vanhoyland

Contact

Sara Vanhoyland, Opbouwwerker SAAMO Brussel

E sara.vanhoyland@saamo.be

M 0476 45 61 08

SAAMO Brussel - Bruxelles

Algemeen secretariaat – Secrétariat général

Heyvaartstraat 140B Rue Heyvaert

1080 Brussel - Bruxelles

T 02 203 34 24

E info.brussel@saamo.be

www.saamo.be/brussel-bruxelles

—

Ondernemingsnummer 0428.708.227

RPR Brussel, afdeling Brussel

Inhoud

1. Inleiding	8
2. Het OCMW	11
2.1. OCMW wetgeving	11
2.2. Waarvoor kan je terecht bij het OCMW?	11
2.2.1. Maatschappelijke integratie	12
2.2.2. Maatschappelijke hulp	12
— Waarom verschilt de hulp soms van het ene OCMW tot het andere?	12

3. Wat zijn de voorwaarden voor een leefloon?	15
3.1. Hoofdverblijfplaats in België	15
3.2. Minimum 18 jaar	16
3.3. Belg zijn of behoren tot deze categorieën van vreemdelingen	16
3.3.1. (familielid van) EU burger	16
3.3.2. Erkend politiek vluchteling – A-kaart	17
3.3.3. Subsidiair beschermde – A-kaart	17
3.3.4. Staatloze	17
3.3.5. Vreemdeling ingeschreven in het bevolkingsregister	17
3.4. Onvoldoende bestaansmiddelen	17
3.4.1. Berekening van je bestaansmiddelen	18
3.4.2. Een inkomen uit werk	18
3.4.3. PWA uitkering	19
3.4.4. Werkloosheidsuitkering of ziekte-uitkering	19
3.4.5. Uitkering voor mensen met een beperking	19
— Inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT)	19
— Integratietegemoetkoming	19
— Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden	20
3.4.6. Artistieke inkomsten	20
3.4.7. Vrijwilligersvergoeding of de onkostenvergoeding	20
3.4.8. Wat met kinderbijslag?	20
3.4.9. Wat met alimentatie?	20
3.4.10. Wat met giften?	21
3.4.11. Wat met mijn spaargeld of een erfenis?	21
3.4.12. Wat als ik eigenaar van een woning ben?	21
3.4.13. Wat als ik grond bezit?	22
3.4.14. Wat als ik ergens gratis mag wonen?	23
3.5. Alle andere rechten zijn uitgeput of in afwachting van andere rechten	23
3.6. Werkbereidheid	23
— Tenzij er billijkheidsredenen zijn	24
— Wat als ik ontslag neem?	24
3.7. Kan het OCMW mijn steun terugvorderen?	24

4. Wat zijn de categorieën van het leefloon?	27
4.1. Alleenstaande	27
4.2. Samenwonende	27
4.2.1. Wat met cohousing, samenhuizen, woongroepen?	29
4.2.2. Wordt er bij de berekening van mijn leefloon rekening gehouden met het inkomen van de persoon met wie ik samenwoon?	29
4.2.3. Wat als ik niet zeg dat ik samenwoon?	29
4.3. Persoon met gezinslast	29
4.3.1. Wat als ik mijn kinderen slechts gedeeltelijk bij mij heb?	31
4.4. Bedragen van het leefloon per categorie	31
5. Hoe verloopt een aanvraag?	33
5.1. Ontvangstbewijs – startdatum van de hulp	33
5.2. Sociaal onderzoek	34
5.2.1. Welke documenten en informatie kan het OCMW eisen?	35
5.2.2. Ben ik verplicht mijn rekeninguittreksels te bezorgen?	35
5.2.3. Huisbezoek	36
5.3. Beslissing van het OCMW	36
5.4. Wat als ik het niet eens ben met de beslissing van het OCMW?	37
5.4.1. OCMW contacteren	37
5.4.2. Hoorrecht	37
— Kan ik vragen gehoord te worden als ik een beslissing krijg waar ik het niet eens mee ben?	37
— Enkele tips	38
5.4.3. Wat als de wettelijke termijn overschreden wordt?	38
5.4.4. Beroep aanteken bij de arbeidsrechtbank	38
5.4.5. Bekijken of een nieuwe aanvraag opportuun is (in plaats van de beslissing aan te vechten)	39
6. Wat is het GPMI?	42
6.1. Wat is het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie?	42
6.2. Hoe werkt het GPMI?	42
6.2.1. Is het GPMI verplicht?	42
6.2.2. Hoe gebeurt de opstelling van het GPMI?	42
6.2.3. Kan ik het GPMI aanpassen?	43
6.2.4. Wat gebeurt er als ik mijn GPMI niet respecteer?	43
6.3. Waarom stellen we met SAAMO het GPMI in vraag?	43
— De maatschappelijke problemen worden verder geïndividualiseerd.	43
— De inmenging in de persoonlijke levenssfeer is onaanvaardbaar groot.	44
— In de praktijk kan er niet van een echt contract gesproken worden.	44
— De impact van de sanctie is buitenproportioneel.	44
— Sancties werken niet.	44
7. Wat als ik dakloos ben?	47
7.1. Wanneer ben je dakloos voor het OCMW?	47

— De “gelijkgestelde” dakloze in het kader van de RMI-wet	48
7.2. Wanneer heb je recht op een referentieadres bij het OCMW?	48
7.3. Op welke categorie leefloon heb je recht ?	49
7.4. Installatiepremie	49
— Hoeveel personen per huishouden kunnen recht hebben op een installatiepremie?	50
8. Wat als je zonder wettig verblijf bent?	52
8.1. Dringende medische hulp	52
8.1.1. Voorwaarden dringende medische hulp	52
8.1.2. Wat is Mediprima?	53
8.1.3. Wat als de situatie zo dringend is dat ik niet op voorhand naar het OCMW kan gaan?	54
8.2. Wat als ik geen wettig verblijf heb maar mijn kind wel?	54
8.2.1. Principe van familiale overmacht	54
8.2.2. Hoe verloopt de aanvraag?	54
— Ontvangstbewijs	54
— Sociaal onderzoek	54
— Wat kan een OCMW beslissen?	55
— Wat als ik niet samenwoon met mijn kind?	55
8.2.3. En daarna? Start de procedure tot gezinshereniging	55
8.3. Wat als het medisch onmogelijk is om terug te keren?	56
8.3.1. Hoe verloopt de aanvraag?	56
— Sociaal onderzoek	56
8.3.2. Wat als ik zwanger ben en geen wettig verblijf heb?	57
— Is er meer mogelijk dan enkel dringende medische hulp?	57
8.4. Meer informatie nodig?	57
9. Wat als je studeert?	60
9.1. Wanneer ben je een student voor het OCMW?	60
9.2. Hoe verloopt de aanvraag?	60
9.2.1. Wat met de werkbereidheid?	61
9.2.2. Wat met de onderhoudsplicht van mijn ouders?	61
— Kan het OCMW mijn leefloon terug vorderen bij mijn ouder(s)?	61
9.2.3. Welke inkomsten worden afgehouden van mijn leefloon?	61
9.3. Wat als het OCMW mijn steunaanvraag weigert?	62
9.4. Wat als ik niet geslaagd ben in eerste zit?	62
10. Voorbeeldbrieven en nuttige documenten	64
— Voorbeeld 1: aanvraag van equivalent leefloon voor een kind met wettig verblijf en ouder zonder wettig verblijf	64
— Voorbeeld 2: brief herziening beslissing comité (leefloon student)	64
— Voorbeeld 3 : attest huurachterstand	64
— Voorbeeld 4: attest geld geleend bij vrienden/familie	64
— Voorbeeld 5: attest op eer	64
— Voorbeeld 6: beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank (zonder advocaat)	64
— Voorbeeld 7: antwoorden van de POD Maatschappelijke Integratie	65

- Voorbeeld 8: argumentatie gebruikt door een advocaat in het kader van een minderjarige met wettig verblijf en een ouder zonder wettig verblijf
-

65

1

Voor duizenden mensen blijft het recht op sociale bescherming dode letter. Zij kennen de ondersteunende maatregelen niet. Ze vinden hun weg niet in het kluwen van regelgeving en voorzieningen of vallen uit de boot omdat de drempels te groot zijn. Bovendien zijn er steeds vaker voorwaarden gekoppeld aan het recht op sociale bescherming. SAAMO Brussel kaart deze tendens aan en creëert draagvlak om dit voor-wat-hoort-wat-denken te doen keren.

1. Inleiding

In de strijd tegen onderbescherming werkt SAAMO modellen en projecten uit, die zorgen voor meer sociale bescherming. Tegelijk versterken ze mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie, zodat zij zelf beter voor hun rechten kunnen opkomen. Iedereen heeft immers nood aan sociale bescherming: het recht op een menswaardig inkomen en op kwaliteitsvolle en toegankelijke hulp- en dienstverlening. Daarom ijveren we met ons project Baskuul, samen met mensen met een recht op leefloon, voor het behoud van het leefloon als een volwaardig laatste vangnet voor iedereen. We stellen immers vast dat er meer en meer strikte voorwaarden worden verbonden aan een leefloon, terwijl het een basisrecht is. Leefloongerechtigden bevinden zich daarenboven in een erg kwetsbare positie. Ze kennen hun rechten vaak niet of onvoldoende en beschikken ook niet over een collectieve spreekbuis voor structurele belangenbehartiging bij het beleid.

Met Baskuul hebben we ons gedurende 5 jaar verdiept in de materie van het OCMW. Welke drempels ervaren leefloongerechtigden als ze een beroep doen op het OCMW? Wat zorgt ervoor dat mensen hun rechten niet kunnen realiseren? We organiseerden een wekelijks onthaalmoment waar Brusselse leefloongerechtigden terecht konden met al hun vragen over hun rechten bij het OCMW. We zochten samen uit wat hun rechten waren en ondersteunden mensen bij het realiseren van hun rechten. We merkten hier vooral een grote nood aan correcte en volledige informatie over het OCMW, zowel bij leefloongerechtigden zelf als bij eerstelijns werkers in verschillende sociale organisaties.

Dit document geeft een weergave van alle informatie die we de voorbije 5 jaar met Baskuul verzameld hebben als het gaat over je rechten bij het OCMW. Dit document is gebaseerd op eigen ervaringen maar zeker ook op kennis en deskundigheid van anderen. Dankzij hen hebben we ons in de OCMW-materie kunnen verdiepen. Speciale dank aan Infodroits asbl (in het bijzonder Judith Lopes Cardozo), Atelier Droits Sociaux asbl en enkele advocaten om hun kennis met ons te delen. Maar bovenal gaat onze dankbaarheid uit naar alle mensen die de voorbije jaren in ons project gepasseerd zijn. Dankjewel voor het vertrouwen in ons, zonder hen was het project nooit mogelijk geweest. We hebben veel geleerd van jullie allemaal!

We pretenderen zeker niet een allesomvattend document te hebben geschreven maar eerder een leidraad voor iedereen die in contact komt met het OCMW of rechthebbenden wil ondersteunen.

Goed om weten:

Het gaat om informatie en cijfers van januari 2023. De bedragen kunnen veranderen, de wet kan veranderen, er kunnen omzendbrieven komen met nieuwe aanbevelingen enz. Het blijft dus nodig om regelmatig te controleren of de informatie nog klopt.

Dit document is wel een basis die kan helpen bij het begeleiden en ondersteunen van rechthebbenden op een leefloon. Het kan je helpen om er voor te zorgen dat mensen hun rechten zo goed mogelijk realiseren.

Tenzij anders vermeld is de inhoud van dit document gebaseerd op informatie op de website van [Droits Quotidiens asbl](#)¹ en onze eigen ervaringen.

In de schoot van BASKuul ging ook een groep OCMW-rechthebbenden onder de naam 'Collectief Cartach' aan de slag met *digital storytelling* (ism Odisee Hogeschool) om de impact van het OCMW-beleid op hun

¹ www.droitsquotidiens.be - [Une réponse claire à vos questions juridiques | Droits Quotidiens - Le langage juridique clair](#)

leefwereld zichtbaar en bespreekbaar te maken en op die manier verzet aan te tekenen tegen een alsmaar voorwaardelijker sociaal beleid. De illustraties in deze bundel zijn van hen.

2

Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Er worden openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren.

Organieke OCMW- Wet van 8 juli 1976

2. Het OCMW

Het Openbaar Centrum voor Algemeen Welzijn, OCMW is het laatste vangnet van onze sociale bescherming. Als je geen beroep kunt doen op andere inkomsten of te weinig inkomsten hebt om een menswaardig leven te leiden kan je, onder bepaalde voorwaarden, voor sociale bijstand terecht bij het OCMW. Het is niet nodig om eerst gewerkt te hebben of op één of andere manier een bijdrage geleverd te hebben aan de sociale zekerheid. In die zin bestaat ons systeem van sociale bescherming uit twee delen: de sociale zekerheid en de sociale bijstand.

2.1. OCMW wetgeving

De manier waarop de OCMW's werken is gebaseerd op de organieke wet van 1976 en de RMI-wet van 2002.

Organieke wet van 08 juli 1976

Artikel 1: elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Er worden openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren.²

In de organieke wet van 1976 wordt expliciet bepaald dat het OCMW alle nodige stappen moet ondernemen om de gebruikers van het OCMW alle rechten en voordelen te verschaffen waarop zij volgens de Belgische of andere wetgeving aanspraak kunnen maken.³

Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie

Artikel 2: Elk persoon heeft recht op maatschappelijke integratie. Dit recht kan onder de voorwaarden bepaald in deze wet bestaan uit tewerkstelling en/of een leefloon die al dan niet gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.

De RMI (Recht op Maatschappelijke Integratie) wet van 2002 legt de nadruk op maatschappelijke integratie in plaats van een recht op een bestaansminimum. De bedoeling is dat je niet enkel een financiële steun krijgt maar je moet je integreren in de samenleving. Deze integratie kan gebeuren via tewerkstelling, wat meestal de voorkeur heeft, opleiding of een geïndividualiseerd traject (GPMI).

2.2. Waarvoor kan je terecht bij het OCMW?

Je kan bij het OCMW terecht voor twee soorten hulp:

- het recht op maatschappelijke integratie (via leefloon of tewerkstelling)
- het recht op maatschappelijke hulp.

² <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/wet-betreffende-de-bepalingen-van-de-organieke-wet-van-8-juli-1976-betreffende-de-ocmws>

³ http://www.ocmw-info-cpas.be/fiche_FT_nl

Deze laatste kan verschillende vormen aannemen en dient om mensen de mogelijkheid te geven een menswaardig leven te leiden. Het is belangrijk om te weten welk soort hulp je krijgt want de wet verschilt, er zijn andere regels en voorwaarden voor maatschappelijke integratie en maatschappelijke hulp. Het OCMW bekijkt altijd eerst of je in aanmerking komt voor maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon. Daarnaast kan maatschappelijke hulp ook gebruikt worden om extra hulp te geven of indien je geen recht hebt op een leefloon je alsnog een vorm van steun te geven. Deze maatschappelijke hulp kan zowel financieel als materieel zijn.

2.2.1. Maatschappelijke integratie

Het recht op maatschappelijke integratie kan op twee manieren gebeuren. Ofwel via tewerkstelling (artikel 60) ofwel via een leefloon. Om hier aanspraak op te kunnen maken moet je voldoen aan bepaalde voorwaarden (zie hoofdstuk 3). De voorwaarden worden bepaald door de wet en een OCMW heeft weinig ruimte tot interpretatie. Het bedrag van je leefloon hangt af van de categorie waartoe je behoort (alleenstaande, samenwonende of kind(eren) ten laste) en de grootte van de som van je eventuele inkomsten.

2.2.2. Maatschappelijke hulp

Maatschappelijke hulp, soms ook sociale hulp genoemd, kan op verschillende manieren gebeuren en heeft als doel ervoor te zorgen dat je een menswaardig bestaan kan leiden. Hiervoor zal het OCMW onderzoeken of je de gevraagde hulp nodig hebt om menswaardig te kunnen leven. De criteria hiervoor zijn veel subjectiever dan bij het recht op maatschappelijke integratie en OCMW's hebben hierdoor veel meer vrijheid om te oordelen. Wat maakt dat er grote verschillen mogelijk zijn tussen OCMW's of zelfs personen binnen een OCMW.

De maatschappelijke hulp kan verschillende vormen aannemen:

- Financieel, de grootte van het bedrag ligt niet op voorhand vast en kan variëren afhankelijk van je situatie. Als het evenveel is als een leefloon spreken we over een equivalent leefloon.
- Materieel (meubels, computers,...)
- Maaltijden, voedselpakketten,...
- Budgetbegeleiding, schuldbemiddeling,...
- Medische hulp
- Hulp bij huurwaarborg, 1^e maand huur bij een verhuis
- energiepremies
- ...

Het OCMW kan voorwaarden verbinden aan de maatschappelijke hulp maar dat is niet verplicht. De hulp kan ook tijdelijk zijn of terug te betalen, bijvoorbeeld als de huurwaarborg wordt voorgeschooten door het OCMW.

Waarom verschilt de hulp soms van het ene OCMW tot het andere?

Alle OCMW's in heel België baseren zich op dezelfde federale wet. Maar op het terrein kan de uitvoering al eens verschillen. De OCMW's zijn namelijk gemeentelijk georganiseerd en hebben een zekere vrijheid om zich te organiseren. Het is ook de gemeente die het budget van het OCMW in grote mate bepaalt. Wat dus maakt dat niet elk OCMW hetzelfde budget ter beschikking heeft. Dat heeft vooral een impact op de maatschappelijke hulp, het aantal maatschappelijk werkers die aangenomen worden, activiteiten van de culturele dienst,...

Daarnaast is de raad samengesteld uit politiek verkozenen en dat maakt dat er politieke keuzes gemaakt worden over waar het OCMW op wil inzetten.

Maar soms gaat een OCMW ook zijn boekje te buiten. In dat geval kan het OCMW in kwestie daarvoor veroordeeld worden in de rechtbank. Als je een vermoeden hebt dat je OCMW de wet niet respecteert kan het interessant zijn om de jurisprudentie te bekijken of juridisch advies in te winnen om sterker te staan bij je aanvraag of indien nodig naar de rechtbank te stappen.

Zes voorwaarden voor een leefloon:

3

1. Hoofdverblijfplaats in België
2. Minimum 18 jaar
3. Belg zijn of bepaalde categorie vreemdeling
4. Onvoldoende bestaansmiddelen
5. Andere rechten zijn uitgeput of in afwachting van
6. Werkbereidheid

3. Wat zijn de voorwaarden voor een leefloon?

Er zijn zes voorwaarden waaraan je aan moet voldoen om recht te hebben op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon.

- Je hoofdverblijfplaats is in België
- Je moet minimum 18 jaar zijn
- Je bent Belg of je behoort tot een bepaalde categorieën van vreemdelingen
- Je hebt onvoldoende bestaansmiddelen
- Al je andere rechten zijn uitgeput of je bent in afwachting van andere rechten
- Je bent bereid om te werken

Je moet aan al deze voorwaarden tegelijk voldoen om recht te hebben op een leefloon. Indien dat niet het geval is en het OCMW beslist alsnog om je te helpen krijg je geen leefloon maar maatschappelijke hulp. Deze vorm van hulp kan financieel zijn, en wordt dan een equivalent leefloon genoemd, of materieel. Het OCMW heeft hier meer speling en beslissingsvrijheid.

3.1. Hoofdverblijfplaats in België

Je moet in België verblijven om recht te hebben op een leefloon. Het gaat over je feitelijke verblijfplaats. Je kan dus recht hebben op een leefloon als je geen woning hebt of zelfs niet ingeschreven bent in het bevolkingsregister (op voorwaarde dat je legaal in België verblijft).

Belangrijk om te weten is dat je elk verblijf in het buitenland, langer dan 7 dagen moet melden aan je OCMW. Als je dat niet doet kan het OCMW beslissen om je te sanctioneren voor de dagen dat je in het buitenland zit want je bent dan niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Als je langer dan een maand buiten België verblijft kan een OCMW beslissen om je leefloon definitief stop te zetten. België wordt op dat moment niet meer als je hoofdverblijfplaats gezien.

Voorbeeld:

Als je door omstandigheden langer dan vier weken in het buitenland verblijft, bijvoorbeeld door een opname in het ziekenhuis, bezoek aan een zwaar ziek familielid,... is het belangrijk om hiervan alle bewijzen bij te houden en dit zo snel mogelijk te melden aan je OCMW. Of je verblijft voor je studie langer dan vier weken in het buitenland, buitenlandse stage, Erasmusproject,... Het OCMW kan dan beslissen om dan toch je leefloon te blijven betalen door uitzonderlijke omstandigheden.

Als je net bent aangekomen in België en je hebt een legaal verblijfsstatuut moet je minstens drie maanden wachten voordat je een aanvraag kan doen voor een leefloon. Pas vanaf dan wordt België gezien als je hoofdverblijfplaats.

3.2. Minimum 18 jaar

In principe moet je meerderjarig zijn om recht te hebben op een leefloon. Er zijn enkele uitzonderingen:

- Je bent zwanger.
- Je hebt één of meerdere kinderen ten laste. Dat moeten niet noodzakelijk je eigen kinderen zijn.
- Je bent minderjarig en gehuwd (Geëmancipeerde minderjarige).

Minderjarigen kunnen wel recht hebben op sociale hulp (financieel en/of materieel) als ze aan de voorwaarden voldoen.

Voorbeeld:

Dit geldt ook voor minderjarige kinderen met wettig verblijf waarvan één van de ouders geen wettig verblijf heeft in België. Het minderjarige kind krijgt steeds het meest voordelige verblijfsstatuut. Als de ouders nog samen zijn dan heeft de ouder zonder wettig verblijf geen recht op OCMW steun. Maar in het geval de ouders uit elkaar zijn en de ouder zonder wettig verblijf alleen moet opdraaien voor de opvoeding en het onderhoud van het kind kan deze een beroep doen op sociale steun bij het OCMW. Men vertrekt hier vanuit het belang van het kind. Maar het gaat dan niet over een leefloon maar een equivalent leefloon. Veel OCMW's weigeren dat in eerste instantie. Het is dus belangrijk om hiertegen in beroep te gaan. Sommige OCMW's geven enkel steun in de vorm van voedselbonnen of betalen enkel de reële onkosten (huur, energie,...). Maar ook hier kan je tegen in beroep gaan en een volwaardig equivalent leefloon aanvragen.

Er staat geen eindleeftijd op een leefloon. Maar vanaf 65 jaar heb je in principe recht op een pensioen of een inkomensgarantie ouderen. Indien dit niet voldoende is of je niet aan de voorwaarden voldoet, kan je alsnog een leefloon of sociale hulp aanvragen bij het OCMW.

3.3. Belg zijn of behoren tot deze categorieën van vreemdelingen

Je moet de Belgische nationaliteit hebben of tot één van de volgende categorieën behoren.

3.3.1. (familielid van) EU burger

Als je **minder dan 3 maanden** in België verblijft wordt je gezien als een toerist en heb je geen recht op een leefloon.

Als je voor een **langdurig verblijf** naar België komt hangt het af van de reden van verblijf.

- **E-kaart of F-kaart:** je bent werkzoekende, je hebt voldoende middelen of je bent student dan kan je recht op een leefloon als je minstens drie maanden in België bent. Als je werkt als loontrekkende of zelfstandige is er geen wachttijd. Belangrijk om weten is dat de Dienst Vreemdelingenzaken je verblijfskaart kan intrekken als ze vinden dat je een onredelijke last bent voor de staat. Een OCMW dient je hiervan op de hoogte te stellen bij je aanvraag maar zal pas na drie maanden de informatie bezorgen aan de Dienst Vreemdelingenzaken. Zij bekijken dan onafhankelijk van het OCMW elk individueel geval.
- **Familieleden van een EU burger:** je hebt dezelfde rechten als het familielid dat je gevolgd bent. Het maakt niet uit of jij EU-burger bent of niet, maar je moet wel een E- of een F- kaart bezitten om aanspraak te maken op een leefloon. Belangrijk om weten is dat de Dienst Vreemdelingenzaken je verblijfskaart (E en F) kan intrekken als ze vinden dat je een onredelijke

last bent voor de staat. Een OCMW dient je hiervan op de hoogte te stellen bij je aanvraag maar zal pas na drie maanden de informatie bezorgen aan de Dienst Vreemdelingenzaken. Zij bekijken dan onafhankelijk van het OCMW elk individueel geval.

- **E+ en F+:** je hebt recht op een leefloon als je aan de andere voorwaarden voldoet, zonder het risico dat je kaart wordt ingetrokken.
- **Bijlage-19:** Je kan in bepaalde situaties maatschappelijke hulp aanvragen. Of je hiervoor in aanmerking komt hangt af van de reden van je verblijf. Als je een verblijfkaart aanvraagt als werknemer, als student of omdat je onvoldoende bestaansmiddelen hebt, dan kan je maatschappelijke hulp krijgen. Vraag je een verblijfskaart aan als werkzoekende dan heb je geen recht op maatschappelijk hulp. Maar houdt er rekening mee dat de Dienst Vreemdelingenzaken je aanvraag voor een E-kaart kan weigeren omdat je ten laste bent van de Belgische Staat.

3.3.2. Erkend politiek vluchteling – A-kaart

Eenmaal erkend heb je recht op een leefloon, tijdens de procedure heb je recht op materiële steun via Fedasil.

3.3.3. Subsidiar beschermde – A-kaart

Eenmaal erkend heb je recht op een leefloon, tijdens de procedure heb je recht op materiële steun via Fedasil.

3.3.4. Staatloze

Als staatloze heb je recht op een leefloon als je legaal in België verblijft en je erkend bent als staatloze door de Familierechtbank. Het recht op leefloon start vanaf de dag dat de Dienst Vreemdelingenzaken de regularisatieaanvraag aanvaard heeft.

Als je als staatloze illegaal in België verblijft heb je in principe geen recht op een leefloon. Maar je kan alsnog een aanvraag indienen. Bij weigering kan je naar de rechtbank gaan. Sommige rechters oordelen dat je alsnog recht hebt op een leefloon, ook al ben je niet ingeschreven in het bevolkingsregister. Andere rechters oordelen dat je enkel recht hebt op sociale hulp in afwachting van het antwoord van de Dienst Vreemdelingenzaken.

3.3.5. Vreemdeling ingeschreven in het bevolkingsregister

Je hebt recht op een leefloon op voorwaarde dat je bent ingeschreven in het bevolkingsregister en niet meer in het vreemdelingenregister. Je wordt na 5 jaar verblijf niet automatisch ingeschreven in het bevolkingsregister. Je moet het aanvragen. Ben je in het bezit van één van de onderstaande verblijfsdocumenten dan ben je ingeschreven in het bevolkingsregister.

- Je hebt vestigingsrecht in België: C-kaart of K-kaart
- Je hebt het statuut van langdurig verblijf: D-kaart of L-kaart
- Je ben EU burger met een E+ kaart
- Je bent familielid van een EU-burger en hebt een F+-kaart
- Je bent Brits met een M-kaart voor permanent verblijf

3.4. Onvoldoende bestaansmiddelen

Onder bestaansmiddelen valt veel meer dan enkel een inkomen via werk. Naast een inkomen uit werk mag je ook geen andere bestaansmiddelen hebben. Als je inkomen en/of je bestaansmiddelen lager zijn dan het bedrag van het leefloon van jouw categorie dan wordt jouw inkomen gezien als onvoldoende. Als je voldoet aan de andere voorwaarden kan je recht hebben op een aanvullend leefloon.

Als je geen enkele vorm van inkomen of bestaansmiddelen hebt, heb je recht op het volledige bedrag van het leefloon van jouw categorie.

3.4.1. Berekening van je bestaansmiddelen

In principe wordt er met al je bestaansmiddelen rekening gehouden bij de berekening van het leefloon, ongeacht van waar ze komen: klein salaris, vervangingsinkomen, spaargeld,... Maar er wordt niet met alle inkomsten op dezelfde manier rekening gehouden. Sommige inkomsten zijn vrijgesteld, wat wil zeggen dat het OCMW er geen rekening mee houdt, volledig of gedeeltelijk.

Er zijn twee soorten vrijstelling :

- Een specifieke vrijstelling voor bepaalde categorieën van inkomen, bv. laag salaris
- Een algemene vrijstelling toegepast op alle vormen inkomsten.
 - 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
 - 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
 - 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Het is belangrijk om na te kijken of het OCMW rekening heeft gehouden met deze algemene vrijstelling bij de berekening van je leefloon want soms vergeten ze dat.

In bepaalde omstandigheden kan het OCMW ook rekening houden met het inkomen van de personen waarmee je samenwoont. Het gaat dan over je partner en eventueel inwonende volwassen kinderen of je ouders.

3.4.2. Een inkomen uit werk

Als je inkomen lager is dan het leefloon van jouw categorie moet je maandelijks je loonfiches bezorgen. Je ontvangen loon wordt afgetrokken van het maximum bedrag van jouw categorie, rekening houdend met de algemene vrijstelling, en het verschil wordt op je rekening gestort.

Als je al een leefloon hebt en je vindt een job (met een inkomen lager dan het leefloon van jouw categorie) dan wordt er rekening gehouden met een **socio-professionele vrijstelling** van 291,63€ per maand (bedrag van 1 december 2022). Enkel het gedeelte dat je verdient dat dit bedrag overschrijdt wordt afgetrokken van je leefloon. Deze vrijstelling geldt voor maximum drie jaar (1095 dagen) gespreid over een periode van zes jaar. De periode start op je eerste werkdag maar wordt stopgezet als je stopt met werken. Deze vrijstelling geldt ook als je werkt als student.

Naast deze socio-professionele vrijstelling houdt het OCMW ook rekening met een **algemene vrijstelling** als je werkt. Hierdoor heb je altijd een beetje meer inkomsten als je werkt dan als je niet werkt.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Voorbeeld 1:

Je bent alleenstaande en ontvangt een leefloon. Je vindt een interimjob waarmee je 400€ verdiend hebt. Het is je eerste job dus je hebt nog recht op de socio-professionele vrijstelling. Het OCMW doet dan de volgende berekening:

$$400€ - 291,63€ - 20,83€ = 87,55€$$

Er wordt 87,55€ van je aanvullend leefloon afgehouden ipv 400€ en dat voor maximum drie jaar.

Voorbeeld 2:

Je bent alleenstaande en werkt via interimcontracten. Dit is altijd voldoende geweest om van te leven. Door omstandigheden kan je enkele maanden minder uren werken waardoor je inkomen gezakt is tot 400€. Je stapt naar het OCMW voor een aanvullend leefloon. In dit geval heb je geen recht op de socio-professionele vrijstelling en houdt het OCMW enkel rekening met de algemene vrijstelling. Wat zorgt voor volgende berekening:

$$400\text{€} - 20,83\text{€} = 379,17\text{€}$$

Er wordt 379,17€ afgehouden van je aanvullend leefloon.

3.4.3. PWA uitkering

Het OCMW houdt geen rekening met 4,10€ per PWA cheque (Dit bedrag wordt regelmatig geïndexeerd). Dit geldt enkel als je totale inkomen via PWA cheques minder is dan het leefloon waar je recht op hebt.

Belangrijk om weten is dat de algemene vrijstelling hier niet van toepassing is.

3.4.4. Werkloosheidsuitkering of ziekte-uitkering

Afhankelijk van het bedrag van je werkloosheidsuitkering heb je recht op een aanvullende leefloon. Als je uitkering lager is dan het leefloon waar je recht op hebt (categorie alleenstaande, samenwonende of persoon met gezinslast) dan heb je recht op een aanvullende leefloon. Je moet maandelijks het bedrag van je uitkering bezorgen aan het OCMW en dan berekenen ze het bedrag waar je nog recht op hebt. Bij deze berekening houdt het OCMW rekening met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Voorbeeld:

Je bent gezinshoofd en je krijgt een werkloosheidsuitkering van 500€. Bij de berekening (500€ - 25,83€ = 474,17€) van je leefloon houdt het OCMW rekening met 474,17€ (ipv 500€) dat wordt afgetrokken van je maandelijks bedrag.

Hetzelfde principe geldt voor ziekte-uitkeringen.

3.4.5. Uitkering voor mensen met een beperking

Afhankelijk van het soort uitkering dat je ontvangt wordt er rekening mee gehouden bij de berekening van het leefloon. Er zijn drie soorten uitkeringen voor mensen met een beperking.

Inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT)

Bij de berekening van het leefloon wordt rekening gehouden met de IVT. Het bedrag van je tegemoetkoming wordt afgehouden van je leefloon. Maar niet helemaal, want er is de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Integratietegemoetkoming

Sinds 1 januari 2022 wordt er bij de berekening van je leefloon geen rekening meer gehouden met de integratietegemoetkoming.

Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden

Bij de berekening van je leefloon wordt hier geen rekening mee gehouden.

3.4.6. Artistieke inkomsten

Een deel van je inkomen uit artistieke activiteiten zijn vrijgesteld bij de berekening van het leefloon. Enkel als je meer dan 3.499,60€ per jaar verdient wordt er rekening gehouden met je inkomsten (bedrag van 1 december 2022). De vrijstelling van 3.499,60€ geldt in principe enkel voor een periode van 3 jaar. Deze periode begint de eerste dag dat je een artistieke vergoeding krijgt en stopt drie jaar later. Ook als je in de tussenperiode geen vergoedingen meer gekregen hebt.

Hiernaast houdt het OCMW ook rekening met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

3.4.7. Vrijwilligersvergoeding of de onkostenvergoeding

Er wordt rekening gehouden met je vrijwilligersvergoeding als ze de wettelijk vastgelegde bedragen overschrijden. Dan wordt het niet meer gezien als vrijwilligerswerk maar als een job.

Het gaat hier over 40,67€ per dag of 1.626,77€ per jaar (bedragen van 1 januari 2023).

Dus als je op een dag meer dan 40,67€ krijgt wordt er met die dag rekening gehouden bij de berekening van je leefloon. Hetzelfde als je het totale jaarbedrag van 1.626,77€ overschrijdt. Dan word je ook niet meer beschouwd als vrijwilliger.

3.4.8. Wat met kinderbijslag?

Kinderbijslag wordt enkel ingehouden als je het voor jezelf ontvangt maar er wordt wel rekening gehouden met een vrijstelling:

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Voorbeeld:

Je bent student, je woont alleen en je ontvangt 200€ aan kinderbijslag dan wordt er bij de berekening van je leefloon enkel rekening gehouden met 179,17€ aan inkomsten (200€ - 20,83€).

Kinderbijslag die je voor je kinderen ontvangt, worden niet afgetrokken van je leefloon. Je kinderen moeten dan wel volledig of gedeeltelijk ten laste zijn bij jou.

3.4.9. Wat met alimentatie?

Als je alimentatie voor jezelf ontvangt wordt hier rekening mee gehouden bij de berekening van je leefloon. Dat geldt ook voor jongeren die de alimentatie rechtstreeks van één van de ouders ontvangen. Er wordt in beide gevallen wel rekening gehouden met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Als je alimentatie ontvangt voor je kinderen wordt hier geen rekening mee gehouden bij de berekening van je leefloon. De kinderen voor wie je alimentatie ontvangt moeten wel bij jou ten laste zijn en door jou opgevoed worden.

3.4.10. Wat met giften?

Bij de berekening van je leefloon wordt geen rekening gehouden met giften in het geval dat

- Het geen terugkerende giften zijn (bijvoorbeeld maandelijks)
- je ze krijgt van een instantie (bijvoorbeeld je school of een kerk)
- Je ze krijgt van een persoon waarmee je niet samenleeft en die geen onderhoudsplicht heeft

Met giften in natura wordt geen rekening gehouden.

3.4.11. Wat met mijn spaargeld of een erfenis?

Je hebt recht op een leefloon als je aan de voorwaarden voldoet. Je moet niet eerst je spaargeld of je erfenis opmaken voordat je een leefloon aanvraagt. Het OCMW houdt wel rekening met het bedrag op je spaarrekening of het bedrag van de erfenis. Je leefloon wordt dan verminderd met dit percentage. Het OCMW moet elk jaar het bedrag herberekenen want het bedrag kan gestegen of gedaald zijn. Of je kan zelf een herberekening vragen als het bedrag (sterk) veranderd is.

Ze volgen hiervoor de volgende regels:

Bedrag van je spaargeld of erfenis	Bedrag of % waar het OCMW rekening mee houdt
Minder dan 6.200€	0€ per jaar
Tussen 6.200€ en 12.500€	6% per jaar
Meer dan 12.500€	10% per jaar

Daarnaast houdt het OCMW ook rekening met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Voorbeeld:

Je bent alleenstaande en je hebt 25.000€ spaargeld. Hoe berekent het OCMW dan je leefloon?

De eerste 6.200€: 0€

Tussen 6.200€ en 12.500€, dus $6.300€ \times 6\% = 378€$

Tussen 12.500€ en 25.000€, dus $12.500 \times 10\% = 1.250€$

***En dan past men ook nog eens de algemene vrijstelling toe van 250€ wat maakt dat het OCMW rekening houdt met 1.378€ per jaar of 114,83€ per maand dat wordt afgetrokken van je leefloon.
(378€ + 1250€) – 250€ = 1.378€***

3.4.12. Wat als ik eigenaar van een woning ben?

Het al dan niet in het bezit zijn van een woning is geen voorwaarde om recht te hebben op een leefloon. Als je aan de zes voorwaarden voldoet heb je recht op een leefloon. Een OCMW kan je niet verplichten om eerst je woning te verkopen. Maar het OCMW houdt er wel rekening mee bij de berekening van je bestaansmiddelen. Er wordt bij de berekening wel rekening gehouden met een vrijstelling van 750€ per jaar.

Als je kinderen ten laste hebt wordt de vrijstelling van 750€ verhoogd met 125€ per kind waarvoor je kinderbijslag krijgt. En daarbovenop komt ook nog eens de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Als je de woning zelf bewoont gebeurt de berekening als volgt :

(Niet geïndexeerd kadastraal inkomen – vrijstelling van 750€) x 3 min de algemene vrijstelling.

Voorbeeld :

Het kadastraal inkomen van het huis waar je woont is 1.250€. je hebt 1 kind ten laste dat bij je inwoont.

$(1.250€ - 750€ - 125€) \times 3 = 1.125€$ per jaar

Het OCMW houdt dan rekening met $1.125€ - 310€$ (algemene vrijstelling) = 815€ per jaar of 67,92€ per maand die wordt afgehouden van je leefloon.

Als je de woning verhuurt, dan houdt het OCMW rekening met je huurinkomsten. Als de huurinkomsten hoger zijn dan de berekening met het kadastraal inkomen telt deze berekening niet meer en worden de huurinkomsten integraal afgetrokken van je leefloon. Ook hier wordt er rekening gehouden met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

3.4.13. Wat als ik grond bezit?

Het al dan niet bezitten van een stuk grond is geen voorwaarde voor een leefloon. Als je voldoet aan de zes algemene voorwaarden heb je recht op een leefloon. Het OCMW kan je niet verplichten om je grond eerst te verkopen. Maar ze houden er wel rekening mee bij het berekenen van je bestaansmiddelen. Je hebt wel recht op een vrijstelling van 30€ per jaar en daarbovenop de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Hiervoor gebruikt het OCMW de volgende berekening:

(niet geïndexeerd kadastraal inkomen van het terrein – vrijstelling van 30€) x 3 min de algemene vrijstelling.

Voorbeeld:

Je bent alleenstaande en je bezit een terrein met een kadastraal inkomen van 250€.

$(250€ - 30€) \times 3 = 660€$ per jaar.

Het OCMW houdt rekening met $660€ - 250€$ (algemene vrijstelling) = 410€ per jaar, of 34,16€ per maand dat afgehouden wordt van je leefloon.

Als je het terrein verhuurt en de huurinkomsten liggen hoger dan het bedrag van de berekening met het kadastraal inkomen, dan houdt het OCMW geen rekening met deze berekening en worden de totale huurinkomsten afgehouden van je leefloon min de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

3.4.14. Wat als ik ergens gratis mag wonen?

Onder bepaalde voorwaarden houdt het OCMW rekening met je gratis woning:

- De woning is je hoofdwoonplaats (en niet een kot waar je enkel in de week verblijft)
- Iemand anders is eigenaar van de woning
- En deze persoon woont niet met je samen
- En deze persoon neemt ook de kosten van de woning op zich (betaalt de huur of een hypothecaire lening, betaalt de energie facturen,...)

Deze kosten gelinkt aan de woning en betaald door deze persoon, worden ingehouden van je leefloon. Ook hier wordt er rekening gehouden met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande
- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

3.5. Alle andere rechten zijn uitgeput of in afwachting van andere rechten

Het OCMW zal steeds met jou bekijken of je geen recht heb op andere sociale uitkeringen zoals werkloosheid, mutualiteit,... Als dat het geval is zal het OCMW aan jou vragen om hiervoor de nodige stappen te zetten en dit in orde te brengen. In afwachting kan het OCMW je voorschotten uitbetalen zodat je niet zonder inkomen zit.

Als je voorschotten gekregen hebt, moet je die terugbetalen op het moment dat je uitkering in orde is. Want je kan voor dezelfde periode niet en een leefloon en een andere sociale uitkering ontvangen. Het OCMW zal je waarschijnlijk een document laten ondertekenen waarin ze jou toestemming vragen om de voorschotten rechtstreeks terug te vorderen bij de bevoegde instelling (RVA, mutualiteit, federale diens pensioenen,...) In dat geval betaalt de bevoegde instantie rechtstreeks de voorschotten aan het OCMW en krijg jij het eventuele verschil, moest je sociale uitkering hoger zijn dan het leefloon.

In theorie zou het OCMW je moeten helpen om dit in orde te brengen, ze kan het zelfs in jouw naam doen maar dat gebeurt zelden.

Het is ook belangrijk om na te kijken of de berekening juist gebeurd is, soms kunnen hier fouten in gebeuren.

3.6. Werkbereidheid

Om recht te hebben op een leefloon moet je bereid zijn om te werken. Het OCMW gaat je vragen om bewijzen te bezorgen dat je actief op zoek bent naar werk.

Om je werkbereidheid te evalueren moet het OCMW rekening houden met je persoonlijke situatie, leeftijd, opleiding, gezondheid,...

Je kan je werkbereidheid op de volgende manieren bewijzen:

- Een inschrijving als werkzoekende
- Bewijzen dat je actief en op regelmatige basis zoekt naar werk (sollicitatiebrieven, antwoorden van werkgevers,...)

- Je gaat in op de jobvoorstellen van het OCMW en gaat naar de sollicitatiegesprekken.
- Je volgt opleidingen
- Je doet vrijwilligerswerk
- ...

Dit is het meest subjectieve criterium en als je hier niet aan tegemoet komt, kan het OCMW beslissen je een sanctie te geven en je leefloon tijdelijk stopzetten. Of ze kunnen besluiten dat je niet meer aan de voorwaarden voldoet en je leefloon stopzetten. Een OCMW kan je niet verplichten om binnen x maanden een job te vinden. Het OCMW kan je leefloon ook niet stopzetten omdat je geen werk gevonden hebt, wel omdat ze van oordeel zijn dat je geen of onvoldoende moeite hebt gedaan om werk te zoeken.

Tenzij er billijkheidsredenen zijn

Met billijkheidsredenen wordt bedoeld dat ze naar je persoonlijke situatie kijken en samen met jou bekijken of het voor jou mogelijk is om werk te zoeken en uiteindelijk te gaan werken.

Enkele voorbeelden:

Als je ziek bent of werkonbekwaam is het belangrijk dat je een doktersattest hebt. Dat zorgt ervoor dat je voor die periode geen bewijzen moeten bezorgen van je zoektocht naar werk.

Je volgt een voltijdse opleiding die je erna zal helpen om sneller werk te vinden. Tijdens de opleiding ben je vrijgesteld van de zoektocht naar werk. Aan studenten wordt wel gevraagd een studentenjob te zoeken voor in het weekend of de zomer, als dit te combineren valt met de studie.

Aan daklozen wordt ook zelden gevraagd om je werkbereidheid te tonen. De zoektocht naar huisvesting is hier meestal prioritair.

Maar elke situatie is anders en je kan met je maatschappelijk werker bekijken wat in jou situatie haalbaar en wenselijk is.

Wat als ik ontslag neem?

Als je ontslag hebt genomen, kan je een leefloon aanvragen bij het OCMW als je aan de andere voorwaarden voldoet. Maar het kan zijn dat het OCMW een negatieve beslissing neemt. Door zelf ontslag te nemen kan het OCMW oordelen dat je niet bereid bent om te werken en er zelf voor gekozen hebt om jezelf in een moeilijke positie te plaatsen.

Maar het OCMW is verplicht om de situatie op het moment van je aanvraag te bekijken en niet het verleden. Dus als je bij je aanvraag aantoont dat je bereid bent om te werken en actief op zoek bent naar werk kan het OCMW in principe je aanvraag niet weigeren. Doet het OCMW dat toch, dan kan je altijd naar de arbeidsrechtbank gaan om de beslissing aan te vechten.

3.7. Kan het OCMW mijn steun terugvorderen?

Het OCMW kan alleen maar in de volgende situaties je leefloon herzien en een terugbetaling vragen.

- In het geval de veranderingen in je leven een impact hebben op je rechten (je gaat samenwonen of je gaat scheiden, je bekomt een inkomen,...)
- In geval er iets verandert in de wet
- In het geval het OCMW een fout gemaakt heeft, bijvoorbeeld een foute interpretatie van de wet of een foute berekening
- In het geval je foute of onvolledige informatie hebt gegeven.

Het OCMW kan er van afzien het teveel betaalde bedrag terug te vorderen. Wat soms gebeurt als ze zelf een fout gemaakt hebben.

4

Leeflooncategorie

- Alleenstaande
- Samenwonende
- Persoon met gezinslast

4. Wat zijn de categorieën van het leefloon?

4.1. Alleenstaande

Je wordt als alleenstaande gezien als je alleen woont.

Als je met verschillende mensen onder één dak woont betekent dit niet dat je automatisch gezien wordt als samenwonend. Je kan met verschillende mensen samenwonen, zelfs enkele ruimtes delen en toch nog gezien worden als alleenstaande. Veel hangt er vanaf hoe het samenleven georganiseerd is. Als alles apart geregeld is en je staat zelf in voor je eigen kosten en onderhoud, word je in principe gezien als alleenstaande.

Voorbeeld:

Je bent student en gedomicilieerd op het kot waar je woont. In dit geval kan je gezien worden als alleenstaande.. Ook al worden de keuken en de douche gedeeld. Voor de rest st sta je in voor je eigen onderhoud (internet, energie, eten,...)

Het is aan het OCMW om via het sociaal onderzoek te bewijzen of je alleenstaande bent of samenwonend.

4.2. Samenwonende

Goed om weten is dat verschillende instanties een andere invulling kunnen geven aan het begrip samenwonende. Voor het OCMW word je gezien als samenwonend als je aan de geografische en economische voorwaarden voldoet.

• **Geografische voorwaarde**

- Je woont onder hetzelfde dak met één of meerdere personen. Je hoeft niet per sé alle ruimtes in het gebouw te delen.
- Het samenwonen is niet tijdelijk. Het moet voor een langere periode zijn. Als je tijdelijk onderdak geeft aan een vriend die zonder huis zit word je niet plots gezien als samenwonend.

• **Economische voorwaarde**

- Jullie regelen de huishoudelijke zaken samen. Dat wil zeggen jullie delen het dagdagelijkse leven, doen samen inkopen, doen het huishouden samen,...
- Je hebt een economisch en financieel voordeel door samen te wonen. Jullie hebben een gezamenlijk budget of delen in de kosten.

Hoe kan je aantonen of je alleenstaande bent of samenwonende?

Elementen die aantonen dat je samenwonend bent	Elementen die aantonen dat je niet samenwonend bent
Je hebt je eigen slaapkamer en badkamer maar de keuken en andere ruimtes worden gedeeld met andere personen	Je hebt je eigen slaapkamer, badkamer en keuken
Je woont samen met je ouders, een ander familielid, vrienden of zelfs met mensen die je niet kent.	Je hebt een eigen deurbel en brievenbus
Er is maar één bel en één brievenbus voor iedereen.	Je hebt een huurcontract op je eigen naam
	Je bent niet op hetzelfde moment ingetrokken in de woning als je medehuurlers, de huurcontracten hebben niet dezelfde startdatum
	Je brengt weinig tijd door in de gemeenschappelijke ruimtes
Elementen die aantonen dat je het huishouden samen regelt	Elementen die kunnen aantonen dat je het huishouden niet samen regelt
Jullie doen gezamenlijk de was	Jullie doen apart de was en als er een gedeelde machine is moet je per keer betalen
De huishoudelijke taken worden collectief verdeeld	Iedereen poetst enkel zijn eigen deel van de woning
Jullie kopen samen eten	Jullie kopen elk apart je eigen eten
Er wordt samen gekookt en gegeten	Koken en eten gebeurt apart
Er wordt één gezamenlijke huur betaald aan de eigenaar	Iedereen betaalt apart zijn huur
Jullie spullen zitten in dezelfde kast (eten, borden, bestek,...)	Jullie hebben elk je eigen opbergplekken (eigen kast en frigo of een specifieke plek in de kast en frigo voor jou alleen)
Er is een gezamenlijke kostenpot	Jullie betalen elk apart je kosten of je eigen deel van de kosten. En er is geen gezamenlijke pot voor algemene aankopen.

Je moet niet per sé een affectieve relatie hebben met de persoon waarmee je samenwoont. Dat kan net zo goed een vriend zijn of iemand die je niet kent, zolang je maar onder één dak woont. Als het OCMW je als samenwonende ziet maar je bent alleenstaande kan je altijd beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank.

4.2.1. Wat met cohousing, samenhuizen, woongroepen?

Het OCMW gaat steeds uit van de geografische en economische voorwaarden. Als je dus samenwoont met verschillende mensen, al dan niet vrienden, en jullie delen in de huishoudelijke kosten en taken ga je meestal gezien worden als samenwonend. Wil je dat niet, dan ga je moeten aantonen dat je geen huishoudelijke kosten en taken deelt met de persoon of personen met wie je samenwoont en zo proberen om alsnog een leefloon als alleenstaande te krijgen. Maar dat is geen garantie, elke OCMW interpreteert de aangebrachte gegevens op zijn eigen manier, idem voor de arbeidsrechtbanken. Je kan hierin dus moeilijk vergelijken met andere OCMW's.

4.2.2. Wordt er bij de berekening van mijn leefloon rekening gehouden met het inkomen van de persoon met wie ik samenwoon?

Met iemand samenwonen is geen voorwaarde om al dan niet recht te hebben op een leefloon. Maar het heeft wel een invloed op het bedrag dat je ontvangt.

Bij de berekening van je leefloon houdt het OCMW rekening met je bestaansmiddelen en die van sommige personen met wie je samenwoont.

Als de persoon met wie je samenwoont ook een aanvraag doet voor het leefloon wordt er geen rekening gehouden met zijn of haar inkomsten.

- Het OCMW **moet** rekening houden met het inkomen van je partner als dat hoger is dan het leefloon categorie samenwonende.
- Het OCMW **kan** rekening houden met het inkomen van je ouders of je volwassen kinderen, als ze bij je inwonen en hun inkomen hoger is dan het leefloon samenwonende.
- Het OCMW **mag geen** rekening houden met de inkomens van andere personen waarmee je samenwoont (vrienden, neven en nichten, kennissen, broers en zussen, grootouders, kleinkinderen, ooms en tantes, onbekenden,...) in dit geval maakt het niet uit hoeveel ze verdienen, je krijgt het volledige bedrag categorie samenwonende.

4.2.3. Wat als ik niet zeg dat ik samenwoon?

Als je niet zegt dat je samenwoont dan kan het OCMW het aan jou uitbetaalde bedrag terugvorderen en ze kunnen je leefloon tijdelijk stopzetten, maximum zes maanden of tot zelfs 12 maanden als ze kunnen bewijzen dat je opzettelijk hebt gefraudeerd. Bij recidive kan deze periode verdubbeld worden.

Als je een leefloon ontvangt ben je verplicht om elke verandering in je persoonlijke situatie te melden aan het OCMW zeker als deze veranderingen een invloed hebben op de voorwaarden. Als je dat niet doet riskeer je dat je leefloon wordt stopgezet en dat je het te veel ontvangen bedrag moet terugbetalen.

4.3. Persoon met gezinslast

Je wordt gezien als persoon met gezinslast als je samenwoont met minimum één minderjarig ongehuwd kind dat financieel ten laste is van jou. Hieronder vind je enkele voorbeeldsituaties:

Je woont	Je ontvangt	Waarom?
Alleen met een minderjarig kind	Leefloon met gezinslast	Je minderjarig kind is bij jou ten laste
Samen met je minderjarig kind en je broer die een inkomen heeft	Leefloon met gezinslast	Je minderjarig kind is bij jou ten laste
Samen met je broer die werkt en zijn minderjarig kind (je neefje dus)	Leefloon als samenwonende	Het minderjarig kind is ten laste van je broer, die een inkomen heeft
Samen met je partner, zonder inkomen en haar minderjarig kind	Leefloon met gezinslast	Je ontvangt een leefloon met gezinslast voor het hele gezin
Samen met je minderjarig kind en je partner die een lager inkomen heeft dan het leefloon met gezinslast	Aanvullende leefloon met gezinslast	Je ontvangt een leefloon met gezinslast voor het hele gezin en het inkomen van je partner wordt in mindering gebracht
Samen met je minderjarig kind en je partner die een inkomen hoger heeft dan het leefloon met gezinslast	Niets	Je partner heeft voldoende bestaansmiddelen om in het onderhoud van het gezin te voorzien.
Samen met verschillende kinderen waarvan minstens één minderjarig	Leefloon met gezinslast	Je ontvangt een leefloon met gezinslast voor het hele gezin. Als één van de meerderjarige kinderen werkt, kan hiermee rekening gehouden worden bij de berekening van je leefloon.
Samen met je partner maar zonder kinderen	Leefloon als samenwonende	Je wordt gezien als samenwonende ongeacht of je partner een inkomen heeft of niet. Als er een inkomen is wordt dat afgehouden van je leefloon. Als er geen inkomen is kan je partner ook een leefloon als samenwonende aanvragen indien hij/zij aan de voorwaarden voldoet.

Het leefloon is een individueel recht en wordt rechtstreeks aan de betrokken partijen uitbetaald. Als je met je partner leeft en jullie hebben kinderen krijgen jullie elk de helft van het bedrag, tenzij het OCMW anders beslist.

4.3.1. Wat als ik mijn kinderen slechts gedeeltelijk bij mij heb?

In principe heb je recht op een leefloon met gezinslast op de dagen dat je kinderen bij jou zijn. Het OCMW zal elke maand je leefloon berekenen en het bedrag is afhankelijk van het aantal dagen dat je kinderen bij jou zijn.

- Als je kinderen de helft van de tijd bij jou zijn (bv één week op twee) heb je recht op een leefloon met gezinslast voor de ene helft van de maand en leefloon als alleenstaande of samenwonende voor de andere helft van de maand (afhankelijk van je persoonlijke situatie)
- Als je kinderen minder dan de helft van de tijd bij jou zijn, heb je recht op leefloon met gezinslast voor de dagen dat ze bij jou zijn en leefloon als alleenstaande of samenwonende voor de andere dagen.
- Als je kinderen meer dan de helft van de tijd bij jou zijn, heb je recht op een leefloon met gezinslast voor de hele maand.

4.4. Bedragen van het leefloon per categorie

Het bedrag van het leefloon hangt af van de categorie waartoe je behoort en wordt regelmatig geïndexeerd. De bedragen hieronder zijn van **1 januari 2023**:

Samenwonende	809,42€
Alleenstaande	1.241,13€
Persoon met gezinslast	1.640,83€

Het gaat hier om het maximale bedrag. Afhankelijk van je situatie houdt het OCMW rekening met bepaalde inkomsten of bestaansmiddelen van jou of van de mensen met wie je samenleeft. Het uiteindelijke bedrag dat je krijgt kan dus lager zijn.

Voor de laatste bedragen controleer de website van POD MI: [Bedragen leefloon | Primabook \(mi-is.be\)](#)

5

Verloop van een aanvraag

- Ontvangstbewijs
- Sociaal onderzoek
- Beslissing OCMW na 30 dagen
- Wat als ik het niet eens ben met de beslissing?

5. Hoe verloopt een aanvraag?

Je kan zowel met een financiële als een materiële hulpvraag naar het OCMW stappen. Het is niet altijd evident om deze stap te zetten. Het is ook altijd handig om goed voorbereid naar het OCMW te gaan zodat je zeker bent dat je ook effectief krijgt waar je recht op hebt. Het OCMW is verplicht om elke hulpvraag te bekijken en jou een antwoord te geven binnen de 30 dagen na je aanvraag.

Je kan je aanvraag op verschillende manieren doen:

- Mondeling, je gaat langs bij het OCMW van je woonplaats en stelt een mondelinge hulpvraag. Kijk zeker even na wanneer ze open zijn.
- Schriftelijk, je kan je vraag schriftelijk stellen, liefst aangetekend. Belangrijk is dat je een bewijs bijhoudt dat je een schriftelijke aanvraag hebt gedaan.
- Bij sommige OCMW's kan je vraag ook per mail of via een online formulier doen. Soms kan je zelf al de nodige documenten uploaden die bij je dossier horen.
- Je kan ook iemand een mandaat geven om in jouw naam een aanvraag te doen.

In alle gevallen is het OCMW verplicht om je een ontvangstbewijs te bezorgen.

5.1. Ontvangstbewijs – startdatum van de hulp

Het is belangrijk om bij je eerste contact met het OCMW een ontvangstbewijs te vragen. Het is het enige bewijs dat je hebt van je aanvraag, behalve als je een bewijs hebt dat de aanvraag via aangetekend schrijven, mail of fax is gebeurd. In deze gevallen zou het OCMW je ook een ontvangstbewijs moeten bezorgen (dat kan eventueel tijdens de eerste afspraak die je hebt met je maatschappelijk werker). Maar als dat niet het geval is dan heb je alsnog een bewijs in handen om aan te tonen dat je een aanvraag hebt gedaan.

Op het ontvangstbewijs moet de volgende informatie staan:

- Duur van het sociaal onderzoek (30 dagen)
- Info over het hoorrecht
- Info dat je elke verandering in je situatie onmiddellijk moet melden aan het OCMW
- Je dossiernummer en de maatschappelijk werker die verantwoordelijk is voor je dossier

De procedure van aanvraag start op de dag van je aanvraag, dat wil zeggen de dag dat je het OCMW bent binnengestapt met een vraag om hulp of steun. Het OCMW heeft 30 dagen om je aanvraag te onderzoeken. Bij een toekenning van het leefloon begint de betaling, met terugwerkende kracht vanaf de dag van je aanvraag. Het OCMW baseert zich hiervoor op de datum die op je ontvangstbewijs staat. Controleer dus zeker of deze datum correct is.

Voorbeeld:

Je doet een aanvraag op 27 april. Het OCMW heeft dan de tijd tot en met 27 mei om een beslissing te nemen. Indien positief krijg je het leefloon met terugwerkende kracht vanaf 27 april. De periode

van 27 april tot en met 30 april wordt meestal onmiddellijk betaald gezien die maand al voorbij is op het moment van de beslissing. De rest wordt betaald op het einde van de maand mei.

Als het OCMW enkel mondeling antwoordt, kan je best aandringen om alsnog een ontvangstbewijs te krijgen en indien nodig er op wijzen dat ze verplicht zijn dat te doen. Het is ook altijd interessant om de aanvraag schriftelijk (aangetekend schrijven, mail, fax) te herhalen of te bevestigen. Op deze manier leg je nog eens de nadruk op de startdatum en op de gevraagde hulp (leefloon, medische kaart/hulp, hulp bij huisvesting, installatiepremie, materiële hulp, hulp bij schulden,... en eventueel de vraag om gehoord te worden door het comité). Het OCMW is namelijk verplicht om op elke hulpvraag een antwoord te geven. Het is dus interessant om een bewijs te hebben van alles wat je gevraagd hebt. Zeker als je een eventuele negatieve beslissing wilt aanvechten in de arbeidsrechtbank of als ze niet op al je hulpvragen een antwoord gegeven hebben.

Voorbeeld:

Je hebt een aanvraag gedaan bij het OCMW van Brussel voor een leefloon. Je hebt een afspraak gekregen met een maatschappelijk werker maar nooit een ontvangstbewijs. Na twee maanden heb je nog steeds geen antwoord gekregen van het OCMW. Gelukkig ken je nog de naam van je maatschappelijk werker en de dag van de afspraak. We sturen een mail naar de maatschappelijk werker en de sociale dienst van het OCMW en we leggen uit wat er gebeurd is, met name wanneer je een aanvraag hebt gedaan, welke hulp je gevraagd hebt en we voegen alle documenten toe die je vraag ondersteunen. Op deze manier heb je een bewijs van aanvraag en soms wordt er dan rekening gehouden met de datum dat je naar het OCMW bent geweest, zeker als er ergens intern ook een spoor is van je aanvraag.

Ook als het OCMW zich onbevoegd verklaart (bijvoorbeeld bij een dakloze of een student) zijn ze verplicht om een ontvangstbewijs te geven. Ze moeten ook de persoon schriftelijk informeren over de redenen waarom ze zich onbevoegd verklaren en binnen de vijf kalenderdagen de procedure opstarten om de aanvraag door te sturen naar het OCMW dat volgens hen wel bevoegd is. Het ontvangstbewijs geldt dan als startdatum van de hulp, ook voor het andere OCMW.

5.2. Sociaal onderzoek

Na de aanvraag heeft het OCMW 30 dagen om alle elementen en informatie te verzamelen die het nodig heeft om na te gaan of je aan alle voorwaarden voldoet om recht te hebben op het leefloon. Het sociaal onderzoek moet ten minste je identificatiegegevens bevatten (naam, nationaliteit, burgerlijke staat, werkelijke verblijfplaats, samenstelling van het huishouden, enz.) Het moet ook je bestaansmiddelen vaststellen, je bereidheid om te werken, je mogelijkheden om andere hulp te verkrijgen van de sociale zekerheid of van je familie, enz. Het OCMW zal vragen om bepaalde documenten te bezorgen waaruit blijkt dat je aan de voorwaarden voldoet. Maar het OCMW moet wel rekening houden met het 'only once wetgeving' (Ministerraad: programma 'Only Once' | Fedweb (belgium.be)). Dit houdt onder andere in dat je maatschappelijk werker je geen documenten moet opvragen over zaken die ze zelf in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) kan opzoeken. Ze moet deze zaken wel met jou verifiëren tijdens een gesprek want er zit soms wat vertraging op de KSZ.

Het sociaal onderzoek omvat gewoonlijk een huisbezoek. Op het einde van het sociaal onderzoek maakt de maatschappelijk werker een verslag. Dit verslag wordt geacht waar te zijn tot het tegendeel is bewezen. Het is dan ook belangrijk dat je elke verandering van je situatie meldt aan je maatschappelijk werker. Je bent verplicht om mee te werken aan het sociaal onderzoek.

5.2.1. Welke documenten en informatie kan het OCMW eisen?

Je moet alle informatie geven die nodig is om na te gaan of je voldoet aan de voorwaarden voor het leefloon. Het OCMW kan je bijvoorbeeld vragen je toestemming te geven om informatie en aangiften te controleren bij financiële instellingen, instellingen van sociale zekerheid en overheidsinstanties.

Aangezien je een aanvraag indient voor steun die met overheidsgeld wordt gefinancierd, moet het OCMW zeker zijn dat je recht hebt op deze steun. Zij heeft hiervoor een vrij ruime onderzoeksbevoegdheid maar er moet een evenwicht worden gevonden tussen de noodzaak van een goed gebruik van overheidsgeld en het respect voor jouw privacy.

Anderzijds moeten de gevraagde documenten echt nuttig zijn. Soms vraagt een OCMW een hoop documenten die veel stappen vereisen en die niet altijd nodig zijn. Je kan je maatschappelijk werker om opheldering vragen over het nut van bepaalde documenten. In principe moet het OCMW alle ontbrekende informatie zelf verzamelen om je rechten te kunnen beoordelen, als je daartoe niet in staat bent. Dat kan onder andere via de KSZ. In de praktijk doen OCMW 's dit zelden of slechts in beperkte mate.

5.2.2. Ben ik verplicht mijn rekeninguittreksels te bezorgen?

Sommige mensen zijn geschokt door de informatie die het OCMW vraagt, zoals bijvoorbeeld bankafschriften. Het verstrekken van rekeninguittreksels en het tonen van de communicatie erop wordt over het algemeen echter niet beschouwd als een inbreuk op de privacy. Maar door sommigen wordt het wel zo gezien en zeker zo ervaren. Het OCMW kan niet systematisch en zonder reden om bankafschriften vragen. Het OCMW moet voor elk dossier analyseren of het verzoek om een bankverklaring gerechtvaardigd is. Hoewel we in de praktijk merken dat het bijna een automatisme is om de rekeninguittreksels op te vragen kan een OCMW enkel onder bepaalde voorwaarden en op bepaalde momenten opvragen je rekeninguittreksels opvragen.

Onder volgende voorwaarden:

- Het OCMW kan je rekeninguittreksels enkel opvragen in het kader van een aanvraag voor een leefloon en om te bepalen of je aan de voorwaarden voldoet. Zoals bijvoorbeeld onvoldoende inkomsten hebben.
- Het OCMW kan je rekeninguittreksels opvragen als ze deze informatie niet op een andere manier kan bekomen zoals bijvoorbeeld via de KSZ.

Tijdens volgende momenten:

- Tijdens je eerste aanvraag: eigenlijk is het zelfs voldoende om je laatste rekeninguittreksel te tonen om aan te tonen wat je beschikbare budget is op dat moment. Het OCMW heeft geen zaken met je uitgaven en al helemaal niet die uit het verleden, noch die in de toekomst.
- Tijdens de herziening van je dossier: in dit geval moet het noodzakelijk zijn voor het onderzoek. Het kan ook bij vermoeden van extra inkomsten die niet gemeld worden. Een OCMW kan niet systematisch en/of maandelijks je rekeninguittreksels vragen om je inkomsten en uitgaven te controleren. Dat is wettelijk nergens vastgelegd. Maar ze kunnen wel vragen of er familieleden zijn die regelmatig geld op je rekening storten en hier rekening mee houden.

Interessant om te weten:

- Een OCMW kan je niet verplichten om je rekeninguittreksel af te geven als je op andere manieren je inkomsten kan verantwoorden. Het kan voor jou soms wel handig zijn om een bankafschrift te tonen als bewijs van betaling of inkomsten zodat je niet steeds verschillende diensten moet aflopen om attesten op te vragen.
- Om te vermijden dat het OCMW je uitgaven controleert kan je deze zwart maken zodat ze onleesbaar zijn. Het kan ook nooit kwaad om te argumenteren waarom je je rekeninguittreksels niet wilt laten zien.

- Enkel bij een ernstig vermoeden van fraude kan een OCMW eisen om je bankafschriften te zien. Maar dat moeten ze dan wel motiveren.

Voor meer info kijk zeker op de website van ADAS:

[Fiche info : extraits de compte bancaire – aDAS \(adasasbl.be\)](#) (Informatie enkel beschikbaar in het frans).

5.2.3. Huisbezoek

Het doel van dit bezoek is om te controleren of je ook effectief woont waar je beweert te wonen (naam op de deurbel en brievenbus, daadwerkelijke aanwezigheid in de woning, enz.;) en om vast te stellen in welke omstandigheden je leeft (alleen of met andere mensen, hoe je huisvesting is geregeld, wat eventuele andere noden zijn, enz.)

Het bezoek moet je privacy respecteren. De maatschappelijk werker moet ervoor zorgen dat een evenwicht wordt bewaard tussen wat strikt noodzakelijk is voor het onderzoek van de aanvraag en de eerbiediging van je privacy. Zo is het zeker niet nodig om je hele woning te doorzoeken, kasten te openen, in de frigo te kijken,...

In de meeste gevallen vindt een huisbezoek onaangekondigd en op potentieel elk moment van de dag plaats. Dit is problematisch voor veel mensen die niet naar buiten durven totdat de maatschappelijk werker langs is geweest. Maar je mag de woning verlaten. Als je er niet bent als de maatschappelijk werker langskomt, is dat niet erg. Meestal laat de maatschappelijk werker een briefje achter om je te laten weten dat hij of zij is langs geweest. Maar als de maatschappelijk werker verschillende keren langskomt zonder je op verschillende tijdstippen van de dag te vinden, en als hij geen spoor van jou vindt (naam op de brievenbus en de deurbel), kan hij concluderen dat je daar niet echt woont en dat heeft gevolgen voor je aanvraag.

5.3. Beslissing van het OCMW

De beslissing over je hulpvraag wordt steeds genomen door de OCMW-raad. Je maatschappelijk werker kan niet in zijn/haar eentje over jouw dossier beslissen. Hij/zij schrijft wel een sociaal verslag met een advies. Het is dit verslag dat wordt voorgelegd aan het comité. Je hebt het recht om gehoord te worden tijdens de zitting.

Het is belangrijk dat je de beslissing van het OCMW effectief ontvangt. De beslissing wordt normaal gezien aangetekend verzonden. Zo heeft het OCMW een bewijs dat de beslissing verstuurd is. Indien je nooit een beslissing hebt gekregen, heb je het recht om een duplicaat aan te vragen.

Als je de beslissing krijgt moet je zeer goed letten op de datum, poststempel of datum van handtekening bij een aangetekende verzending. Deze datum is belangrijk als je beroep wilt aantekenen. Daarnaast moet je de inhoud van de brief goed lezen, de startdatum van de gevraagde hulp, de motivatie om je al dan niet te helpen,... Hier kan je zien of er een fout is gemaakt en/of er iets vergeten is.

Als je zes weken na je aanvraag nog steeds geen beslissing hebt gekregen van het OCMW dan moet je de aanvraag als geweigerd beschouwen. Je kan dan beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank op basis van het ontbreken van een beslissing. Hiervoor is het wel belangrijk dat je een bewijs van aanvraag hebt, in de vorm van een ontvangstbewijs, mail, aangetekend schrijven of fax.

5.4. Wat als ik het niet eens ben met de beslissing van het OCMW?

5.4.1. OCMW contacteren

Het kan interessant zijn om in eerste instantie de bevoegde maatschappelijk werker, bij voorkeur schriftelijk, te contacteren om te weten te komen wat er precies gebeurd is. Maar het kan soms ook nodig zijn om de verantwoordelijke van de sociale dienst, antenneverantwoordelijke, iemand van de dienst bemiddeling en/of de voorzitter te contacteren.

Soms werken er ook verschillende maatschappelijk werkers aan jouw dossier (van verschillende diensten zoals werk, huisvesting, schuldbemiddeling,...) en is het niet altijd duidelijk bij wie jouw dossier vast zit. Dat is vaak geval per geval te bekijken.

Het is nuttig om al je (mail)communicatie met het OCMW en je maatschappelijk werker bij te houden. Dat zijn eventuele bewijzen voor in de rechtbank.

Het gebeurt regelmatig dat een beslissing herzien wordt na contactopname met het OCMW, en het bezorgen van eventuele ontbrekende documenten, zonder dat het nodig is om naar het comité te gaan. Het is dus zeker de moeite waard om te proberen.

5.4.2. Hoorrecht

Je hebt het recht om gehoord te worden door het comité voor dat de beslissing wordt genomen. Dat wil zeggen dat je zelf je verhaal kan doen vlak voor het comité de beslissing neemt over je hulpvraag. Het OCMW moet je duidelijk en schriftelijk op de hoogte brengen van deze mogelijkheid om gehoord te worden tijdens de behandeling van je aanvraag. Het OCMW moet dit normaal gezien vermelden in de bevestiging van ontvangst van je aanvraag. Maar de praktijk wijst uit dat dit niet altijd gebeurt.

Je kan vragen om gehoord te worden door de OCMW-raad voor ze hun beslissing nemen. Het kan interessant zijn om door het comité gehoord te worden, je kan zo je situatie zelf uitleggen. Een hoorzitting is soms een snelle manier om een situatie te deblokken. Je hebt het recht om iemand mee te nemen die met je situatie vertrouwd is. Bijvoorbeeld een sociaal werker, een advocaat of een jurist. Je kan je ook laten vertegenwoordigen, dat wil zeggen je kunt iemand mandateren om voor jou naar de hoorzitting te gaan. Maar het is altijd beter om zelf ook aanwezig te zijn.

Kan ik vragen gehoord te worden als ik een beslissing krijg waar ik het niet eens mee ben?

De meeste OCMW's stemmen ermee in je te horen nadat zij een beslissing hebben genomen, ook al voorziet de wet daar niet uitdrukkelijk in. Als het OCMW een hoorzitting weigert, kan je een nieuwe hulpaanvraag indienen. Je moet dan wel enkele nieuwe elementen toevoegen of bewijzen die hun argumenten om je hulp te weigeren weerleggen. Het OCMW is dan verplicht een nieuwe beslissing te nemen. Ook in dit geval kan je vragen om gehoord te worden voor ze een nieuwe beslissing nemen..

Wanneer is het de moeite waard om een hoorzitting aan te vragen?

- Als je denkt dat het OCMW een fout heeft gemaakt,
- als je denkt dat het OCMW je situatie verkeerd heeft ingeschat,
- als het vergat rekening te houden met bepaalde elementen die je verstrekte,
- als ze de wet verkeerd hebben toegepast,
- als je nieuwe of meer informatie hebt die je vraag ondersteunt,
- enz.

Over het algemeen vinden de hoorzittingen plaats tussen 15 dagen en één maand na je aanvraag. Het OCMW neemt onmiddellijk na deze hoorzitting een nieuwe beslissing. Dit is veel sneller dan een beroep bij de arbeidsrechtbank, waar de procedure gewoonlijk twee tot zes maanden duurt.

Enkele tips

Toon de beslissing aan een bevoegd persoon

Toon de beslissing die je ontvangen hebt aan een bevoegd persoon (sociaal werker, advocaat, jurist) en leg je situatie uit. Je kan met deze persoon bespreken of je een hoorzitting moet aanvragen, en deze goed voorbereiden. Neem contact op nemen met je maatschappelijk werker om de redenen voor de negatieve beslissing te begrijpen (deze worden niet altijd duidelijk uiteengezet in de brief die je krijgt). Stuur een schriftelijk verzoek om te worden gehoord en licht de redenen voor dit verzoek toe. Belangrijk is ook al de nodige bewijzen te verzamelen, zowel oude als nieuwe. Indien mogelijk, laat je vergezellen door iemand die je dossier en de materie kent.

Stel je vraag aan de POD-Maatschappelijke Integratie

Je kan ook een vraag stellen aan de POD Maatschappelijke Integratie (Programmatorische Federale OverheidsDienst Maatschappelijke Integratie) als je denkt dat het OCMW de wetgeving niet correct toepast. Zij spreken zich niet uit over individuele zaken maar informeren wel over de wetgeving en regels die van toepassing zijn op jouw vraag.

Vraag inzage in jouw dossier

Het kan dan interessant zijn om inzage te vragen in je dossier als je gehoord wil worden door het comité. Maar niet alle OCMW's staan dat toe, ook omdat dit zelden gevraagd wordt door rechthebbenden of mensen die hen begeleiden. De OCMW wet zegt hier ook niet echt iets over. Bij een beroep in de rechtbank is het wel vastgelegd dat je recht hebt op inzage in je dossier. Gehoord worden door het comité is een voorafgaande stap op het beroep tegen de rechtbank. Je kan de lijn doortrekken en argumenteren dat het dossier deel uitmaakt van de administratieve documenten waar je recht op hebt in het kader van de verdediging van je zaak. Maar het is geen garantie op inzage. Belangrijk is vooral dat je zelf goed voorbereid naar het comité gaat.

5.4.3. Wat als de wettelijke termijn overschreden wordt?

Een OCMW heeft 30 dagen om te antwoorden op je hulpvraag. Maar het gebeurt dat je na 30 dagen nog steeds geen antwoord hebt. In dat geval kan je naar de rechtbank gaan en beroep aantekenen voor het ontbreken van een beslissing, ervan uitgaande dat het negatief is. Maar dat is een lange weg en kan al snel wees tot drie maanden duren. Indien er alsnog een beslissing komt voordat je zaak voorkomt voor de rechtbank kan je altijd de procedure stopzetten.

Het is soms sneller om te proberen je maatschappelijk werker of het OCMW te contacteren om te weten te komen in welke fase het dossier zit, wanneer het voor het comité zal verschijnen en of er eventueel nog iets ontbreekt.

In afwachting van de beslissing kan je dan proberen om een voorschot te bekomen op je leefloon. Je kan ook proberen om dringende hulp aan te vragen, dat kan financieel of via voedselpakket,... Deze vraag richt je best ter attentie van de voorzitter. Bij daklozen is het de voorzitter die de beslissing neemt als er een vraag voor dringende hulp is.

5.4.4. Beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank

Als je het niet eens bent met de beslissing van het OCMW dan heb je het recht om beroep aan te tekenen bij de Arbeidsrechtbank. Je hebt hiervoor drie maanden startend op de dag dat je de beslissing gekregen

hebt. Hiervoor telt de datum op de enveloppe of datum van ondertekening van het aangetekend schrijven. Als je deze data niet meer hebt dan geldt de datum van de stempel op de beslissing.

Je kan zelf beroep aantekenen of beroep doen op een advocaat. Zelf beroep aantekenen is aan te raden als je nog maar enkele dagen hebt voordat de termijn verstreken is. Dat doe je schriftelijk en je bezorgt deze brief aan de griffie van de arbeidsrechtbank, samen met een kopie van de beslissing en een kopie van je identiteitskaart. Hierna kan je dan nog altijd een advocaat zoeken. Als je geen inkomen hebt of een leefloon dan heb je recht op juridische bijstand (het vroegere pro deo systeem). Je kan vrij iemand kiezen of je kan aankloppen bij het bureau juridische bijstand en dan krijg je iemand toegewezen.

NL : www.baliebrussel.be/rechtshulp/

FR: www.bajbruxelles.be

Als je beroep aantekent via een advocaat is het belangrijk om contact te houden met je advocaat en op te volgen dat hij/zij op tijd beroep aantekent. Vraag ook aan je advocaat dat hij/zij inzage vraagt in het sociaal dossier en vraag een kopie voor jezelf zodat je eventueel opmerkingen kan toevoegen. Het is belangrijk om zo veel mogelijk informatie en bewijzen aan je advocaat te bezorgen. Liefst zo gestructureerd mogelijk. Hoe beter het dossier dat je aan je advocaat bezorgt, hoe sneller hij/zij er werk van kan maken.

Indien je tegelijkertijd een nieuwe aanvraag indient bij het OCMW is het belangrijk met je advocaat te bekijken of dit opportuun is.

De rechtbank zal eerst bekijken of je aanvraag ontvankelijk is en indien dat het geval is wordt een datum van proces vastgelegd. De advocaten van beide partijen wisselen dan hun argumenten uit en indien iedereen klaar is, komt het voor de rechtbank. Je kan hier zelf op aanwezig zijn maar dat is niet nodig. Je wordt zelf ook niet gehoord door de rechter. De rechter luistert naar de argumenten van beide partijen, stelt eventueel wat extra vragen en dan geeft het arbeidsauditoraat⁴ advies. De rechter neemt dan ongeveer een maand de tijd om een vonnis te formuleren. Vaak volgt de rechter (gedeeltelijk) het advies van het arbeidsauditoraat. Het vonnis wordt aangetekend naar je adres gestuurd. Indien positief zal het OCMW het vonnis onmiddellijk uitvoeren. Indien negatief heb je één maand de tijd om in hoger beroep te gaan. In dat geval is het belangrijk om de argumentatie van de rechter te bestuderen en met je advocaat te overleggen of het opportuun is om beroep aan te tekenen of niet. Hoger beroep kan al snel meer dan een jaar duren.

Belangrijk om te weten is dat beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank en hoger beroep steeds gratis is, ook als je verliest. Het OCMW betaalt wel steeds een bijdrage, ongeacht of ze winnen of niet. Het is dus zeker aan te raden om in beroep te gaan als het OCMW je rechten niet respecteert.

5.4.5. Bekijken of een nieuwe aanvraag opportuun is (in plaats van de beslissing aan te vechten)

Het kan nuttig zijn om een nieuwe aanvraag in te dienen na één of meerdere weigeringen omdat er nieuwe elementen zijn die je kan toevoegen. Of omdat de termijn om beroep aan te tekenen gepasseerd is. Indien je begeleid wordt door iemand met kennis van zaken kan het ook interessant zijn om een nieuwe aanvraag in te dienen gezien het OCMW zich dan soms anders gedraagt.

Ook als je beroep aangetekend hebt, kan je een nieuwe aanvraag indienen. Doe dit zeker als je nieuwe elementen kunt aanbrengen die je vraag ondersteunen. Elke nieuwe aanvraag moet gepaard gaan met een

⁴ Het arbeidsauditoraat voert de opdrachten uit van het openbaar ministerie voor alle materies die onder de bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken vallen. In geschillen die door de arbeidsrechtbank worden behandeld, is het arbeidsauditoraat naargelang het geval al dan niet verplicht om tussenbeide te komen en brengt het advies uit over de geschillen. In het algemeen is de tussenkomst van het arbeidsauditoraat verplicht wanneer het gaat over de rechten van de burger in verband met sociale zekerheid en sociale bijstand.
[Arbeidsauditoraten | Openbaar Ministerie \(om-mp.be\)](http://Arbeidsauditoraten | Openbaar Ministerie (om-mp.be))

nieuw ontvangstbewijs, en nieuw sociaal onderzoek en een nieuwe beslissing door het comité binnen de 30 dagen.

Indien de termijn om beroep aan te tekenen verstreken is, is het zeker aan te raden om een nieuwe aanvraag in te dienen. Dat geeft je de mogelijkheid om bij een nieuwe weigering alsnog in beroep te gaan. Je kan ook een herziening van de vorige beslissing vragen met argumenten die bewijzen dat je wel aan de voorwaarden voldoet. Op deze manier lukt het soms om alsnog je leefloon te krijgen vanaf de dag van de eerste aanvraag. Maar het is geen garantie.

Als je een nieuwe aanvraag indient, bekijk dan goed wat de argumenten waren om de vorige te weigeren en zorg dat je deze kan weerleggen. Je hebt bijvoorbeeld volgens het OCMW niet voldoende gezocht naar werk. Start dan onmiddellijk met het versturen van enkele CV's, schrijf je in bij interimkantoren,... En voeg dat toe aan je nieuwe aanvraag. Je hebt dan nieuwe elementen in je dossier. Indien het OCMW dan alsnog weigert omdat ze je niet geloven, kan dat wel helpen in de rechtbank.

6

Geïndividualiseerd project maatschappelijke integratie

- Is een contract tussen jou en het OCMW
- Hou het zo realistisch mogelijk
- Je mag iemand meenemen naar de onderhandeling
- Je hebt vijf dagen om het te ondertekenen
- Je mag de inhoud heronderhandelen
- Het kan leiden tot sancties

6. Wat is het GPMI?

6.1. Wat is het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie?

Sinds 1 november 2016 is het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI) verplicht voor iedereen die een leefloon aanvraagt. De federale overheid stelt dat deze maatregel toelaat dat 'personen zich duurzaam opnieuw integreren in de maatschappij en de weg naar werk terug vinden'.

Officieel is het GPMI geen voorwaarde om recht te hebben op een leefloon maar sinds 1 november 2016 is het verplicht voor alle nieuwe leefloongerechtigden. Belangrijk om weten hier is dat het OCMW eerst moet onderzoeken of je recht hebt op een leefloon. Daarna heeft het OCMW drie maanden de tijd om samen met jou je GPMI op te stellen.

6.2. Hoe werkt het GPMI?

Het GPMI is een geschreven contract dat het OCMW met jou afsluit als je een leefloon aanvraagt. Jij, aan de ene kant, verbindt je ertoe om bepaalde stappen te zetten om zelf je situatie te verbeteren. Dat kan door bijvoorbeeld een opleiding te volgen, een woonst te zoeken, een plan opstellen om je schulden af te betalen,... Belangrijk is dat het GPMI aangepast is aan jouw noden, wensen en capaciteiten. Aan de andere kant engageert het OCMW zich om de jou te begeleiden. Daarbij moet het OCMW toekijken op een correcte en evenredige verhouding tussen de eisen die aan jou worden gesteld en de toegekende hulp. Een derde partij kan mee het contract ondertekenen als die mee betrokken zijn in de uitvoering ervan.

6.2.1. Is het GPMI verplicht?

Het GPMI is verplicht voor alle nieuwe leefloongerechtigden en voor studenten jonger dan 25 jaar. Onder nieuwe leefloongerechtigden valt iedereen die de voorbije drie maanden geen leefloon heeft gehad. Voor alle anderen, zij die niet nieuw en ouder dan 25 jaar zijn, is het GPMI niet verplicht. Maar ze kunnen er wel eentje afsluiten als ze dat willen. Als je al van voor 2016 een leefloon ontvangt, kan het dus zijn dat je (nog) geen GPMI hebt moeten ondertekenen.

Er zijn wel enkele uitzonderingen.

- Het OCMW kan beslissen om je geen GPMI te laten ondertekenen omdat je gezondheidstoestand het niet toelaat een GPMI uit te voeren, of omdat er momenteel bepaalde omstandigheden zijn in je leven die het moeilijk maken om het GPMI uit te voeren (Je bent bijvoorbeeld mantelzorger voor een ziek familielid)
- Als je werkt en je ontvangt een aanvullend leefloon moet je ook geen GPMI ondertekenen.

6.2.2. Hoe gebeurt de opstelling van het GPMI?

De opstelling van het GPMI gebeurt door de maatschappelijk werker in overleg met de leefloongerechtigde en wordt geformaliseerd in een geschreven contract. In dat contract staan de engagementen die beide partijen aangaan alsook de doelstellingen die men wil bereiken, de duur van het contract enz....

Je kan je bij de voorbereidingen van het GPMI laten bijstaan door een derde persoon naar keuze. Eens de inhoud is vastgelegd, heb je recht op vijf kalenderdagen bedenktijd voordat je het GPMI ondertekent. Voordat je ondertekent, moet je op de hoogte gesteld zijn van wat het GPMI inhoudt en wat de gevolgen kunnen zijn. Daarna wordt het GPMI om de drie maanden geëvalueerd, zowel door de maatschappelijk werker als de leefloongerechtigde. Kijk zeker na of de data van deze evaluatiemomenten of data van afspraken met andere diensten van het OCMW in je GPMI staan.

6.2.3. Kan ik het GPMI aanpassen?

In principe kunnen alle personen die het GPMI ondertekend hebben, vragen om het aan te passen. Maar in de praktijk zien we dat het zelden mogelijk is om te onderhandelen over het voorgestelde GPMI. Het is soms zelfs al op voorhand ingevuld, zonder onderhandeling of er wordt een standaarddocument gebruikt. Hierdoor zit je als leefloongerechtigde in een zwakke positie, want als je het niet ondertekent riskeer je dat het OCMW beslist om je geen leefloon te geven.

6.2.4. Wat gebeurt er als ik mijn GPMI niet respecteer?

Als je geen geldige reden hebt waarom het je niet lukt om de afspraken in het GPMI na te komen riskeer je om gesanctioneerd te worden. Maar voordat het zo ver komt moet het OCMW je een ingebrekestelling bezorgen, een soort van laatste waarschuwing. Als je daarna nog steeds de afspraken niet nakomt kan je gesanctioneerd worden. Dat kan een gedeeltelijke of volledige schorsing van je leefloon zijn voor maximum één maand. Deze schorsing kan oplopen tot drie maanden als je in het jaar na je eerste schorsing opnieuw de afspraken niet volgt. Het niet nakomen van je GPMI kan geen reden zijn om een leefloon definitief stop te zetten. Immers het uitvoeren van een GPMI is geen voorwaarde om recht te hebben op een leefloon.

Je kan vragen om gehoord te worden door het comité voordat ze een beslissing nemen. De beslissing om een sanctie te geven moet gemotiveerd zijn en de sanctie start ten vroegste de dag na de kennisgeving (schriftelijk of persoonlijk bezorgd) en ten laatste drie maanden na de beslissing van het OCMW om de betaling van je leefloon te schorsen.

Je kan ook beslissen om in beroep te gaan tegen de beslissing van het OCMW. Je hebt hiervoor drie maanden de tijd.

6.3. Waarom stellen we met SAAMO het GPMI in vraag?

De grond- en mensenrechten zijn voor SAAMO het richtinggevende principe. Daarom zijn we het ermee eens dat elke mens aan de samenleving moet kunnen deelnemen. Alleen blijkt uit de praktijk dat het GPMI hiervoor niet het geschikte instrument is. De praktijk ligt dikwijls mijlenver van het ideaal. Het GPMI schiet zijn doel voorbij. Meer zelfs, het creëert nieuwe problemen. Door het recht op leefloon in een contract aan tal van voorwaarden te koppelen, komen mensen nog meer in de problemen.

Concreet zien wij dat met de invoering van het GPMI:

De maatschappelijke problemen worden verder geïndividualiseerd.

Bij het GPMI sluit de overheid een contract af met een individuele leefloongerechtigde. Deze laatste moet stappen zetten in zijn maatschappelijke integratie. Maar meestal zijn het niet individuele keuzes die de integratie in de weg staan, maar wel structurele drempels. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid om deze structurele oorzaken weg te nemen. Een maatregel als het GPMI doet dat niet. Het individualiseert deze maatschappelijke problemen.

We illustreren met een voorbeeld. In Antwerpen krijgt een leefloongerechtigde als voorwaarde in zijn GPMI ingeschreven dat hij 'een meer kwaliteitsvolle woning moet vinden, aangepast aan zijn gezinssamenstelling'.

Dit is een haast onmogelijke opgave. Er is een groot tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen in Antwerpen, zeker voor grote gezinnen. De verantwoordelijkheid mag niet worden gelegd bij een gezin in een kwetsbare positie. Deze wooncrisis is een structureel maatschappelijk probleem. Het is in de eerste plaats aan de stad om dat aan te pakken.

De inmenging in de persoonlijke levenssfeer is onaanvaardbaar groot.

De reikwijdte van de voorwaarden die in een GPMI opgenomen kunnen worden, is onbeperkt. De wet voorziet hier geen afbakening van het aantal levensdomeinen. In de GPMI's die wij onder ogen krijgen, varieert dit van aanwezigheid op (vrijwillige) taalactiviteiten, over de schoolresultaten van de kinderen, tot de verplichting om peuters naar de crèche te brengen. Het OCMW van Aalst kwam in dit kader zelfs in de media omdat ze het gebruik van anticonceptie in het begeleidingstraject wilden laten zetten. Het voorstel zorgde voor nogal wat verontwaardiging waardoor het werd opgeborgen.

Wij stellen ons ernstige vragen bij de aantasting van het recht op autonomie van mensen in armoede dat het GPMI met zich meebrengt. Een aantal van deze onderwerpen behoort ontegensprekelijk tot de privésfeer. De overheid hoort hier geen uitspraken over te doen.

In de praktijk kan er niet van een echt contract gesproken worden.

Om te kunnen spreken van een echt contract, moet er een evenwicht zijn in de contractuele verplichtingen voor beide ondertekenende partijen. Ook de onderlinge verhoudingen tussen de partijen dienen in evenwicht te zijn. Dat laatste veronderstelt dat ze beiden de nodige info hebben om te begrijpen wat het contract inhoudt én dat ze de vrije keuze hebben om vervolgens al dan niet te tekenen. We stellen vast dat deze evenwichten in de praktijk dikwijls ver zoek zijn.

Voor veel mensen in maatschappelijk kwetsbare posities is zo'n geschreven document – in juridische taal – ontoegankelijk. Maar al te vaak begrijpen ze niet wat er in hun GPMI staat en kunnen daardoor niet onderhandelen over de inhoud. Door de hoge werkdruk voor maatschappelijk werkers ontbreekt vaak de tijd om het GPMI grondig door te praten. Bovendien maakt de dreiging om zonder inkomen te moeten overleven, dat zij volledig afhankelijk zijn van het OCMW. Mensen kunnen het zich niet permitteren om de hen voorgestelde voorwaarden te weigeren.

De impact van de sanctie is buitenproportioneel.

Het leefloon is het laatste vangnet van ons sociaal stelsel. Het is bedoeld voor mensen die om tal van redenen geen inkomen hebben en op geen enkele andere uitkering recht hebben.

De impact is dan ook enorm als het effectief tot een sanctie komt. Mensen vallen zonder inkomen, waardoor ze er niet meer in slagen om op een menswaardige manier aan de samenleving deel te nemen, een recht dat door onze Grondwet gegarandeerd wordt. In sommige gevallen gaat het zelfs zo ver dat het onmogelijk wordt om in elementaire levensbehoeften te voorzien, zoals voedsel of een dak boven het hoofd. Wij vrezen dat dit mensen in het zwartwerk en andere illegale circuits drijft.

Met dit in het achterhoofd verbaast het ons dat de POD Maatschappelijke Integratie geen beeld heeft van het totale aantal schrappingen en schorsingen van het leefloon. Niet voor niets worden de mensen in deze situatie in Brussel '*les disparus*' genoemd. Er is dringend nood aan meer cijfers en kennis over de realiteit en het parcours van deze groep mensen.

Sancties werken niet.

Naast deze principiële bedenkingen, schuiven we ook een belangrijke instrumentele vraag naar voor: werkt een sanctie wel om bijvoorbeeld af te dwingen dat iemand aan het werk gaat? In onze dagelijkse ervaring met mensen in kwetsbare posities merken we van niet. Ook wetenschappelijk onderzoek lijkt deze stelling steeds meer te bevestigen.

Een studie van de Rijksuniversiteit Groningen⁵ toont geen relevant verband tussen 'repressieve' handhaving en naleving. Een aanhoudende harde opstelling bij een grote groep welwillende mensen die recht hebben op een uitkering vergroot bovendien de kloof tussen burgers en uitvoeringsinstanties. Het kan ertoe leiden dat die mensen op termijn de regels niet beter maar juist slechter gaan naleven. Het onderzoek laat ook zien dat medewerkers van uitvoeringsinstanties tussen de regels door hun eigen weg zoeken.

Ook in ons land komen wetenschappers tot deze conclusie. In een opiniestuk op VRT NWS⁶ verwijst Ides Nicaise (HIVA) naar internationaal onderzoek om aan te geven dat het idee dat mensen niet werken omdat ze een (te genereuze) uitkering krijgen, voorbijgestreefd is. Het tegengestelde is waar. Als je in mensen hun inkomen knipt, maak je het hen moeilijker om een job te vinden. Bovendien moet je niet alleen naar de effecten op het zoekgedrag van de individuele werkloze kijken, maar ook naar de arbeidsmarkt in haar geheel. Zelfs als een individuele langdurig werkloze, geprikkeld door een verlaagde uitkering, zich zou reppen om een job te bemachtigen, betekent dit niet dat er één job meer gecreëerd is. Het kan zijn dat hij die afneemt van een andere kandidaat. Ook kan het zijn dat hij een paar weken later opnieuw op straat staat, omdat hij (nog) niet klaar is voor de job.

⁵ ¹ Hertogh M. e.a. (2018) 'Slimme handhaving. Een empirisch onderzoek naar handhaving en naleving van de sociale zekerheidswetgeving', Den Haag: Boom Juridisch, 131

⁶ Nicaise I (2018) (Uitkeringen voor langdurig werklozen moeten omhoog, niet omlaag' geraadpleegd op 21 januari 2019 - <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/14/uitkeringen-voor-langdurig-werklozen-moeten-omhoog-niet-omlaag/>

7

Ik ben dakloos

- OCMW van het grondgebied waar je slaapt/verblijft
- Je bent zonder vaste woonst
- Recht op een referentieadres
- Recht op een installatiepremie

7. Wat als ik dakloos ben?

Een dakloze heeft recht op hulp van het OCMW. Het OCMW kan je op verschillende manieren helpen. Wanneer je aan de wettelijke voorwaarden voldoet, heb je bijvoorbeeld recht op maatschappelijke integratie (het leefloon). Maar ook als dat niet het geval is, zal het OCMW altijd nagaan wat het voor jou kan doen.

Als dakloze kan je bij het OCMW terecht voor:

- een leefloon
- een installatiepremie
- dringende medische hulp (doktersbezoek, onderzoek, verzorging, geneesmiddelen ...)
- maatschappelijke dienstverlening, al dan niet financieel
- hulp bij het beheer van schulden
- steun, raad, aanmoediging ...

Als je in een instelling (bijvoorbeeld een onthaaltehuis) verblijft kan je terecht bij het OCMW van de gemeente waar je het laatst was ingeschreven in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister. Als je niet in een instelling verblijft maar op straat of bij vrienden/familie slaapt kan je terecht bij het OCMW van de gemeente waar je feitelijk verblijft.

7.1. Wanneer ben je dakloos voor het OCMW?

Wordt als dakloze beschouwd : "de persoon die niet over een eigen woongelegenhed beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of die tijdelijk in een tehuis verblijft (gehuysvest wordt) in afwachting dat hem een eigen woongelegenhed ter beschikking wordt gesteld".⁷

Dakloosheid is een feitelijke situatie. Je moet ook niet noodzakelijk op straat leven. Als je tijdelijk wordt opgevangen door vrienden of in een tehuis verblijft kan je ook als dakloze beschouwd worden. De feitelijke elementen zijn doorslaggevend voor het OCMW.

voorbeeld :

Een vrouw verlaat haar man na een slaande ruzie, komt in een opvangtehuis terecht en na enige tijd vindt ze een woning. Haar domicilieadres is gedurende deze periode op het adres van de man blijven staan. Mevrouw kan toch als dakloze worden beschouwd.

In de wetgeving staat geen termijn die het tijdelijk karakter van je verblijf bij vrienden of familie bepaalt. Het moet over een redelijke termijn gaan. Het OCMW zal via het sociaal onderzoek nagaan wat voor jou een redelijke termijn is om een woonst te kunnen vinden, bijvoorbeeld aan de hand van de huurprijzen in de regio.

Een verblijf in een lokaal opvanginitiatief (onthaaltehuis of nachtopvang) wordt steeds aanzien als een tijdelijk verblijf. Pas wanneer je doorstroomt naar een eigen woning, verlies je het statuut van dakloze.

⁷ [Wat is de definitie van dakloze? | POD Maatschappelijke Integratie \(mi-is.be\)](#)

Wat beschut wonen betreft, moet het OCMW nagaan of dit voor jou een definitieve of als tijdelijke woonvorm is. Enkel in het laatste geval kan je als dakloos beschouwd worden.

Bij begeleid wonen moet het OCMW nagaan of de huisvesting tijdelijk is of niet. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat je tijdelijk verblijft in een studio die afhangt van een instelling waar je dagelijks begeleiding krijgt. In dat geval kan je beschouwd worden als dakloze. Als je in je eigen appartement verblijft, maar met begeleiding op regelmatige basis zal je niet als dakloze beschouwd worden.

De “gelijkgestelde” dakloze in het kader van de RMI-wet

Sommige woonsituaties worden in de wetgeving gelijkgesteld aan een dakloze. Dat is het geval als je wel over een woongelegenheden beschikt maar deze niet gemaakt is om als vaste woning te dienen. Het gaat hier over de volgende situaties:

- Je woont in een tent, wegcaravan, stacaravan zonder verdieping, motorhome, mobilhome, kampeerauto, woonauto,...
- Je woont op een terrein voor openlucht recreatie of weekendverblijf in een chalet, bungalow, huisje, paviljoen,... dat eigenaar is van de houder van het terrein en dat niet ontworpen is om als vaste woonplaats te dienen.

Je wordt niet gelijkgesteld aan een dakloze als je chalet, bungalow,... bedoelt is als tweede verblijf, als het zich niet op een openlucht recreatiedomein bevindt of als het op een kampeer-caravanterrein is.

Als je een openlucht recreatief verblijf of een kampeercaravanterrein verlaat om een woonst te betrekken die je hoofdverblijfplaats wordt, kan je ook een aanvraag indienen voor een installatiepremie.

7.2. Wanneer heb je recht op een referentieadres bij het OCMW?

Een referentieadres geeft je de mogelijkheid om een administratieve verankering te hebben en je briefwisseling te ontvangen. Het is dus niet enkel in je eigen belang, maar ook in het belang van derden (gerechtsdeurwaarders, schuldeisers, overheidsdiensten, ...). Dankzij het referentieadres kan je ook aanspraak maken op alle sociale voordelen waarvoor een inschrijving in het bevolkingsregister vereist is (bijvoorbeeld werkloosheidsuitkeringen, kinderbijslag, aansluiting bij een ziekenfonds, stemrecht,...). Je referentieadres geldt dan als je domicilieadres in de gemeente, met dat verschil dat je niet kan wonen op je referentieadres, ook niet als het bij een particulier is.

Voor het toekennen van een leefloon kan het OCMW niet eisen dat de persoon in kwestie een woonplaats of een inschrijving in het bevolkingsregister heeft.

Er zijn twee mogelijkheden voor het referentieadres:

- Inschrijving bij een private persoon die in de gemeente is ingeschreven en die ermee akkoord gaat jouw post te ontvangen en aan jou te bezorgen.
- Inschrijving bij het OCMW van de gemeente waar je feitelijk verblijft.

Om aanspraak te maken op een referentieadres bij het OCMW moet je aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Je hebt onvoldoende middelen om zelf een woning te huren (je woont bijvoorbeeld in een kraakpand, op straat of tijdelijk bij vrienden of kennissen). Als je geschrapt bent uit het register maar je woont bij je ouders of vrienden, dan wordt je niet meer gezien als dakloos en moet je daar je domicilieadres zetten, tenzij het een tijdelijke overgangsmaatregel is. Het is dat geval belangrijk dat je duidelijk aangeeft dat het tijdelijk is. Zo slaap je bijvoorbeeld op de zetel, je spullen zitten nog in een tas,...

- Je bent niet ingeschreven in het bevolkingsregister van België (je hebt nergens een domicilieadres of referentieadres). Als de gemeente waar je gedomicilieerd was je nog niet uit het register geschrapt heeft, moet het OCMW je helpen. Het OCMW moet de gemeente vragen om de procedure om je te schrappen op te starten.
- Je moet een aanvraag doen voor sociale hulp of een leefloon. Een referentieadres is een vorm van sociale hulp. Je kan dat dus ook vragen als je een werkloosheidsuitkering hebt of een ziekte-uitkering. Tenzij deze hoog genoeg is om zelf in een woning te voorzien.
- Je moet de aanvraag voor het referentieadres starten bij het OCMW van de gemeente waar je feitelijk verblijft.

Het OCMW kan een sociaal onderzoek starten om na te gaan of je effectief ook op hun grondgebied verblijft.

Als je de toestemming hebt van het OCMW om je referentieadres bij hen te zetten, krijg je een document waarmee je naar de gemeente kan gaan om je te laten inschrijven in het bevolkingsregister, met een referentieadres. De gemeente gaat dan na of je toch niet nog ergens geregistreerd staat. Indien niet kan de gemeente niet weigeren om je in te schrijven.

Om je referentieadres te behouden is het belangrijk dat je minsten om de drie maanden langsgaat bij het OCMW.

7.3. Op welke categorie leefloon heb je recht ?

Als dakloze heb je in principe recht op een leefloon als alleenstaande of als gezinshoofd, afhankelijk van je situatie en op voorwaarde dat je een GPMI ondertekent.

Ook als je in een noodopvang of opthaaltehuis verblijft wordt je gezien als alleenstaande gezien het om een tijdelijke situatie gaat. Hier wordt door sommige OCMW's soms moeilijk over gedaan maar dat kan zeker aangevochten worden in de rechtbank indien nodig.

7.4. Installatiepremie

Je hebt recht op een installatiepremie indien je aan de drie volgende voorwaarden voldoet:

- Je ontvangt een (aanvullend) leefloon of een ander vervangingsinkomen van de sociale zekerheid zoals een werkloosheidsvergoeding of een invaliditeitsuitkering. Als je werkt, moet je inkomen lager zijn dan het leefloon vermeerderd met 10 %.
- Je hebt een woning gevonden (je bent dus niet langer dakloos). Je kan ook aanspraak maken op een installatiepremie als je tijdelijk bij vrienden woonde of in een opvangtehuis voor daklozen. Het is ook niet van belang hoe lang je dakloos was.
- Je hebt nog nooit een installatiepremie ontvangen.

De installatiepremie kan gebruikt worden voor het bekostigen van de inrichting en de uitrusting van je woning. De installatiepremie mag niet gebruikt worden voor de huurwaarborg of de huur.

Meestal wordt de installatiepremie aangevraagd vóór het verlies van de hoedanigheid van dakloze. Indien deze pas nadien wordt aangevraagd, kan de installatiepremie nog worden toegekend, indien de aanvraag gebeurde binnen een redelijke termijn na de verhuis. Zo niet kan de premie niet meer aangewend worden voor het beoogde doel. Maar er staat geen termijn in de wet. Het is dus te bekijken met je OCMW wat valt onder redelijk.

Het bedrag van je installatiepremie is steeds het maandbedrag van de leeflooncategorie "persoon met gezinslast", ongeacht je werkelijke categorie.

Hoeveel personen per huishouden kunnen recht hebben op een installatiepremie?

Als je samenwoont met één of meer personen die allemaal aan de voorwaarden voldoen, zijn er drie situaties mogelijk:

- Indien jullie allemaal leefloongerechtigden zijn, heeft iedereen recht op een installatiepremie.
- Indien jullie allemaal een ander inkomen dan het leefloon hebben, kan enkel de persoon die de aanvraag indient, een installatiepremie krijgen. Indien het huishouden later uiteenvalt, kan de persoon die de aanvraag niet ingediend had, eventueel nog een installatiepremie aanvragen op zijn of haar naam.
- Indien jij een leefloon geniet en de persoon met wie je samenwoont een ander inkomen heeft dan het leefloon of omgekeerd, hebben jullie beiden recht op een installatiepremie.

Ook in dit geval is het bedrag van de installatiepremie steeds het maandbedrag van de leeflooncategorie "persoon met gezinslast", ongeacht of je een gezin ten laste hebt of niet.

8

Mensen zonder wettig verblijf

- Recht op een menswaardig bestaan is slechts beperkt toepasbaar
- Recht op dringende medische hulp
- Ouder van een kind met wettig verblijf
- Medisch onmogelijk om terug te keren

8. Wat als je zonder wettig verblijf bent?

Mensen zonder wettig verblijf voldoen niet aan de voorwaarden voor een leefloon en sociale hulp maar er zijn enkele uitzonderingen:

- Je hebt recht op dringende medische hulp
- Families zonder wettig verblijf met minstens één minderjarig kind kunnen beroep doen op materiële hulp. Als een familie de aanvraag doet bij het OCMW zal het geïnformeerd worden over de mogelijkheid om onderdak te bekomen in een opvangcentrum van Fedasil. Je bent vrij om hier op in te gaan of niet. Beslis je dat wel te doen, dan moet je je binnen de 30 dagen aanmelden bij de dispatching van Fedasil.
- Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen hebben in principe recht op materiële hulp.
- Mensen zonder wettig verblijf die in een positie zitten waar het onmogelijk is om terug te keren, kunnen onder bepaalde voorwaarden sociale hulp ontvangen. Het is aan de persoon zelf om dat te bewijzen. Deze uitzondering staat niet in de wet maar komt voort uit jurisprudentie. Dus je kan je hierbij best laten begeleiden door een advocaat.
 - Medische onmogelijkheid: je bent zwaar ziek en in je land van herkomst is het onmogelijk om de juiste zorgen te krijgen. Hoogzwangere en pas bevallen vrouwen kunnen hier ook onder vallen.
 - Familiale onmogelijkheid: je bent zonder wettig verblijf maar je bent ouder van een kind met de Belgische nationaliteit of met een andere vorm van wettig verblijf.
 - Administratieve onmogelijkheid: iemand die niet met dwang terug gestuurd kan worden omdat het land van herkomst de nodige documenten niet bezorgt.

8.1. Dringende medische hulp

Iedereen heeft recht op medische zorg, ook als je zonder wettig verblijf bent. Men spreekt dan over dringende medische hulp. Het OCMW neemt in dat geval de medische kosten op zich.

8.1.1. Voorwaarden dringende medische hulp

Om recht te hebben op dringende medische hulp in België moet je aan drie voorwaarden voldoen:

- Zonder wettig verblijf zijn in België. Als je in het land bent met een toeristenvisum (minder dan drie maanden) heb je normaal gezien geen recht op dringende medische hulp. Je moet je richten tot het OCMW van de gemeente waar je verblijft.
- Behoeftig zijn en onvoldoende inkomsten hebben. Het OCMW zal dit verifiëren via een sociaal onderzoek. Ze kijken naar jouw inkomsten en de inkomsten van de mensen met wie je samenwoont. Het OCMW gaat ook na of iemand anders de kosten niet op zich kan nemen. Zoals bijvoorbeeld een mutualiteit in het land van herkomst, een privé ziekteverzekering, iemand die garant staat/stond voor jou,...
- Nood hebben aan medische zorgen. Het is aan de arts en niet het OCMW om te bepalen wat onder de dringende medische hulp valt en dat is niet beperkt tot spoedgevallen. Het kan gaan over een operatie, bevalling, kinesithérapie, medicatie, consultaties, ambulante hulp,... Wat er niet altijd onder valt zijn schoonheidsproducten, pijnstillers, contactlenzen, luiers,... De POD-MI betaalt namelijk enkel de

geneeskundige verstrekkingen terug die vallen onder de RIZIV-nomenclatuur⁸. Alle andere medische hulp die het OCMW toestaat moet het OCMW met eigen middelen financieren.

Het OCMW zal tijdens het sociaal onderzoek nagaan of je aan deze drie voorwaarden voldoet. Ze hebben hiervoor 30 dagen de tijd. Als de beslissing positief is dan neemt het OCMW je ten laste ofwel voor een eenmalige consultatie ofwel voor een bepaalde periode. Deze beslissing wordt dan gecodeerd in [Mediprima](#)⁹.

Het OCMW kan ook weigeren dringende medische hulp te verlenen. Als de beslissing van het OCMW negatief is, kan je binnen drie maanden na de kennisgeving van de beslissing beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank.

8.1.2. Wat is Mediprima?

MediPrima is een geïnformatiseerd systeem, ingevoerd in 2014, dat het mogelijk maakt om de medische steun toegekend door de OCMW's elektronisch te beheren. Dit systeem dekt de volledige cyclus van de beslissingen tot tenlasteneming van de medische kosten, van de toekenning van steun aan de persoon en de registratie ervan in een databank door het OCMW tot de geautomatiseerde terugbetaling van de zorgverstrekkers door de HZIV. De elektronische beslissingen, die geregistreerd worden in MediPrima, zijn toegankelijk voor iedereen die ze, in het kader van de medische hulp, moeten raadplegen. Dit maakt het de verstrekkers mogelijk om hun tussenkomsten ten behoeve van een begunstigde van medische hulp aan de juiste schuldenaars en voor de correcte bedragen te factureren en om in een zeer korte termijn te worden terugbetaald.

Goed om weten:

We hebben het dan niet meer over een requisitoir of de medische kaart (deze documenten zouden geleidelijk moeten verdwijnen), maar over een inlichtingsdocument. Deze term is echter niet verplicht voor OCMW's, zodat het mogelijk is dat er nog andere termen in omloop zijn om de beslissing tot tenlasteneming aan te duiden. Het is dus belangrijk om na te gaan wat het systeem in jouw OCMW precies is.

Concreet stelt deze nieuwe procedure het OCMW in staat twee soorten beslissingen te coderen:

- Een principebesluit. Dit is een besluit waarmee het OCMW zijn bevoegdheid erkent en kenbaar maakt dat je in nood verkeert. Er is nog geen specifieke medische hulp gedefinieerd en er is geen betalingsverplichting.
- Een zorggarantie, die voorziet in een of meer specifieke vormen van medische hulp. In de Mediprima-database staat een nummer van een betalingsverbintenis. De zorgverlener die Mediprima raadpleegt kan dan zien dat je dringende medische hulp krijgt en dat de zorg door het OCMW wordt betaald.

Volgens deze nieuwe procedure krijg je van het OCMW nu een identificatieformulier dat je tijdens je consultatie kan voorleggen aan het ziekenhuis of aan je dokter (die eventueel een overeenkomst heeft met het OCMW). Het ziekenhuis (of je dokter) kan dan rechtstreeks via de MediPrima-databank nagaan of het OCMW een beslissing tot tenlasteneming heeft genomen of niet.

⁸ De RIZIV nomenclatuur is een gecodeerde lijst met de geneeskundige verstrekkingen die de ziekteverzekering geheel of gedeeltelijk vergoedt. De lijst en de wijzigingen worden in het Belgisch Staatsblad of via omzendbrieven gepubliceerd.

⁹ <https://www.mi-is.be/nl/tools-ocmw/mediprima>

8.1.3. Wat als de situatie zo dringend is dat ik niet op voorhand naar het OCMW kan gaan?

In dat geval kan je rechtstreeks naar het ziekenhuis of de dokter gaan, zonder eerst langs het OCMW te gaan. Je moet dan zo snel mogelijk het ziekenhuis of de dokter op de hoogte brengen van je onregelmatige verblijfsstatus en je onvermogen om de rekening te betalen.

Zodra het ziekenhuis op de hoogte is gebracht van je precair verblijf en je noodtoestand, moet het ziekenhuis onmiddellijk het OCMW dat het bevoegd acht op de hoogte brengen en vragen om zo snel mogelijk een beslissing te nemen. De beslissing van het OCMW kan een terugwerkende kracht van maximaal 60 dagen hebben.

8.2. Wat als ik geen wettig verblijf heb maar mijn kind wel?

Kinderen die geboren worden in België krijgen hetzelfde verblijfsstatuut als de ouder met het meest voordelige statuut. Het kan dus voorkomen dat één van de ouders zonder wettig verblijf is en de andere wel een wettig verblijf heeft. In dat geval krijgt het kind hetzelfde verblijfsstatuut als dat van de ouder met wettig verblijf. Zolang jullie een koppel vormen zal je partner met wettig verblijf instaan voor de zorgen van het kind. Maar wat als jullie geen koppel (meer) vormen?

8.2.1. Principe van familiale overmacht

Een (Belgisch) minderjarig kind dat legaal op het grondgebied verblijft, kan recht hebben op maatschappelijke dienstverlening (indien het kind voldoet aan de overige voorwaarden voor het recht op maatschappelijke dienstverlening, zoals de behoeftigheid en onvoldoende bestaansmiddelen). Je kan het kind niet gedwongen terugsturen naar een ander land gezien het wettelijk in België verblijft en/of de Belgische nationaliteit heeft. Het is ook niet in het belang van het kind om het te scheiden van zijn ouder(s). Daarom wordt er in de jurisprudentie gesproken van familiale overmacht en kan je als ouder zonder wettig verblijf in naam van je kind een steunaanvraag doen bij het OCMW.

8.2.2. Hoe verloopt de aanvraag?

Als je samenwoont met je kind ga je naar het OCMW van jullie woonplaats. Daar vraag je een afspraak met een maatschappelijk werker omdat je financiële steun vraagt om te voorzien in het levensonderhoud van je kind. Het gaat hier dan over financiële steun gelijk aan het leefloon. Laat je zeker niet wegsturen met de boodschap dat je geen steun kan aanvragen omdat je geen wettig verblijf hebt of omdat je kind minderjarig is. Iedere steunaanvraag moet namelijk beoordeeld worden in het licht van de opdracht van het OCMW zoals omschreven in artikel 1 van de organieke OCMW-wet van 8 juli 1976, met name “eenieder in de mogelijkheid te stellen om een menswaardig leven te leiden.” Het is met andere woorden niet aan de onthaalmedewerker om te oordelen of je aan de voorwaarden voldoet.

Ontvangstbewijs

Vraag zeker een ontvangstbewijs aan op de dag dat je naar het OCMW stapt, dat is het bewijs van je aanvraag. Want het OCMW is verplicht om je aanvraag te behandelen, maar we merken in de praktijk dat veel mensen al aan het onthaal worden geweigerd en de aanvraag dus nooit tot bij een maatschappelijk werker of het comité geraakt.

Sociaal onderzoek

Het OCMW heeft 30 dagen om een sociaal onderzoek te doen. Ze zullen hier vragen naar de aard van je relatie met de andere ouder en waarom deze niet (meer) voor zijn of haar kind kan of wil zorgen. Ze zullen ook nagaan of je instaat voor de opvoeding van je kind, wat je eventuele inkomsten zijn, hoe je momenteel

overleeft,...Je maatschappelijk werker zal hoogstwaarschijnlijk ook een huisbezoek doen om na te gaan waar en hoe jullie leven.

Wat kan een OCMW beslissen?

Als je aan de voorwaarden voldoet en het sociaal onderzoek is goed verlopen dan kan het OCMW beslissen om je financiële of materiële steun te geven. Goed om weten is dat dergelijke steun niet ten laste wordt genomen door de POD Maatschappelijke Integratie (wat bij een leefloon wel het geval is). Dit betekent dat de OCMW 's deze steun met eigen middelen moeten betalen. Je aanvraag zal dan ook hoogstwaarschijnlijk geweigerd worden. Met als argumentatie dat de je kind minderjarig is, jij geen wettig verblijf hebt en dus geen van jullie beiden aanspraak kan maken op een leefloon of financiële hulp.

Maar de beslissing geeft je wel de mogelijkheid om in beroep te gaan, wat je zeker moet doen. Je hebt hiervoor drie maanden de tijd. Het is uiteraard belangrijk om tijdens dit beroep je te laten bijstaan door een advocaat of juridische bijstand aan te vragen en van gelijkaardige rechtspraak gebruik te maken ter ondersteuning van je beroep. Wanneer de arbeidsrechtbank van oordeel is dat er sprake is van familiale onmogelijkheid om terug te keren en er geen twijfel over de behoefte is, dan zal het OCMW veroordeeld worden tot het toekennen van financiële steun gedurende de periode van familiale onmogelijkheid om terug te keren.

Soms zorgt het OCMW voor een tussenoplossing. Ze geven dan bijvoorbeeld een voorschot op de huur en de energiekosten, eventueel voedselpakketten of voedselbonnen,... Ook in dit geval kan je naar de rechtbank gaan om alsnog financiële steun te krijgen die gelijk is aan een leefloon.

Wat als ik niet samenwoon met mijn kind?

Het kan zijn dat je kind bij je (ex)partner inwoont, al dan niet tijdelijk. Ook in dit geval kan de redenering van familiale onmogelijkheid worden toegepast. Voor het welzijn van het kind is het belangrijk dat er contact is met beide ouders. In het geval het kind niet bij jou woont maar bij de ouder met wettelijk verblijf is het iets minder gemakkelijk maar niet onmogelijk.

Indien je een aanvraag wil doen ga je naar het OCMW van je woonplaats en vraag je hulp in de vorm van financiële steun in de vorm van equivalent leefloon. Tijdens het sociaal onderzoek zal het OCMW vragen naar de aard van je relatie met de andere ouder en of je nog contact hebt met je kind. Voor je dossier is het belangrijk dat je hiervan voldoende bewijzen verzamelt. Foto's, met de datum op, van jou en je kind, indien mogelijk een getuigenis van de andere ouder,... Het vervolg van de aanvraag verloopt op dezelfde manier.

8.2.3. En daarna? Start de procedure tot gezinshereniging

Het is ook aangeraden om meteen een gezinshereniging met je kind op te starten. De eerste drie maanden heb je enkel recht op dringende medische hulp vanaf de datum van de bijlage 19. Tijdens je verblijf in het kader van je gezinshereniging met je (Belgisch) kind heb je recht op maatschappelijke dienstverlening van zodra er een periode van drie maanden verstreken is sinds de afgifte van je bijlage 19ter (indien alle andere voorwaarden vervuld zijn). Na die drie maanden kan je aanspraak maken op een equivalent leefloon met categorie gezinslast.

Tenslotte rust op het OCMW de plicht om de betrokkene in te lichten dat het verlenen van (toekomstige) steun eventueel een invloed kan hebben op het verblijfsrecht van de betrokkene (zie omzendbrief van 5 augustus 2014)¹⁰. De dienst Vreemdelingen zaken kan dan controleren of je nog altijd samenwoont met je kind en instaat voor de zorg en opvoeding. Als dat het geval is zijn er geen gevolgen voor je verblijfsrecht.

¹⁰ Omzendbrief OCMW-steun van EU-burgers en hun familie en familie van Belgen | Agentschap Integratie en Inburgering (aqii.be)

8.3. Wat als het medisch onmogelijk is om terug te keren?

De informatie hieronder is gebaseerd op de website van [Medimmigrant](#).¹¹

Als het voor jou onmogelijk is om terug te keren naar je land van herkomst omwille van medische redenen kan je ruimere maatschappelijke dienstverlening vragen aan het OCMW van de gemeente waar je verblijft. Deze dienstverlening kan dan gebeuren in de vorm van financiële of materiële hulp. Dit wordt meestal geweigerd door het OCMW maar je kan hiertegen beroep indienen bij de arbeidsrechtbank.

De rechtspraak maakte geleidelijk aan duidelijk wat bedoeld wordt met 'onmogelijkheid om terug te keren'.

De rechterlijke instanties houden in het algemeen rekening met de volgende criteria :

- De graad van ernst van je medische situatie.
- De effectieve mogelijkheid om de terugreis te ondernemen.
- De beschikbaarheid en toegankelijkheid van een adequate behandeling in je land van herkomst.
- De medische onmogelijkheid moet door jou worden aangetoond. Er bestaan geen standaard documenten om dit te bewijzen. Verschillende elementen kunnen in rekening gebracht worden. Een medisch attest dat een antwoord biedt op de bovenvermelde criteria is uiteraard noodzakelijk. Medimmigrant ontwikkelde een uitgebreid medisch attest dat kan gebruikt worden om relevante informatie te verzamelen over je medische situatie in het kader van terugkeer. Neem zeker contact met hen op om je hier in te laten ondersteunen.

De onmogelijkheid om terug te keren ook tijdelijk kan zijn, bijvoorbeeld als je zwanger bent. De financiële hulp kan bovendien ook uitgebreid als je bijvoorbeeld instaat voor de mantelzorg van zieke minderjarige kinderen.

8.3.1. Hoe verloopt de aanvraag?

Als je denkt je te bevinden in een situatie van medisch onmogelijke terugkeer, dan kan je een aanvraag indienen voor financiële steun bij het OCMW van je gewoonlijke verblijfplaats. Dit geldt eveneens als je de ouder bent van een minderjarig ziek kind. Aangezien je geen wettig verblijf (meer) hebt in België zal deze hulp in principe geweigerd worden door het OCMW. Het OCMW kan echter wel beslissen om tussen te komen op basis van hun eigen middelen, maar deze verleende hulp zal niet terugbetaald worden door de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI).

Als je een verlenging van het Bevel om het Grondgebied te verlaten (BGV) hebt gekregen van de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) wegens zwangerschap, geboorte of medische redenen kan je deze best toevoegen bij je hulpaanvraag. Want tijdens de duur van deze verlenging heb je recht op ruimere maatschappelijke dienstverlening die door de POD MI terugbetaald wordt aan het OCMW.

Sociaal onderzoek

Het OCMW heeft 30 dagen om een sociaal onderzoek te doen en een beslissing te nemen. Bij een negatieve beslissing beschik je over drie maanden om een beroep in te dienen bij de arbeidsrechtbank tegen deze weigering van het OCMW. We raden aan om een advocaat of het Bureau voor Juridische Bijstand te contacteren om vertegenwoordigd te worden tijdens de beroepsprocedure. Het is uiteraard belangrijk om tijdens dit beroep gelijkaardige rechtspraak in te roepen en bewijzen aan te brengen van de onmogelijkheid om terug te keren.

¹¹ [Medimmigrant.be consultatie website 21/09/2022](#)

Wanneer de arbeidsrechtbank van oordeel is dat er sprake is van medische onmogelijkheid om terug te keren en er geen twijfel over de behoefte is, dan zal het OCMW veroordeeld worden tot het toekennen van financiële steun gedurende de periode dat het voor jou onmogelijk is om terug te keren naar je land van herkomst.

8.3.2. Wat als ik zwanger ben en geen wettig verblijf heb?

Als je zwanger bent en de medische kosten van de opvolging van de bevalling niet kan betalen, kan je een aanvraag indienen bij het OCMW van de gemeente waar je gewoonlijk verblijft. Het OCMW kan de zorgen ten laste nemen in het kader van de procedure Dringende Medische Hulp. Daarvoor moet je dokter attesteren dat de opvolging kadert binnen de 'dringende medische hulp'.

Het is belangrijk om mee te geven dat in het kader van hun sociaal onderzoek, OCMW's het inkomen van je man of partner mee in rekening brengen om je behoefte te bekijken. Als je man of partner een inkomen heeft, kan het OCMW de hulpvraag weigeren. Het is dus belangrijk om je situatie goed uit te leggen aan het OCMW.

Is er meer mogelijk dan enkel dringende medische hulp?

Er bestaat rechtspraak van de arbeidsrechtbanken die het OCMW veroordeelt om een financiële hulp aan zwangere vrouwen toe te kennen tijdens de periode vanaf de laatste 2-3 maanden van haar zwangerschap tot de eerste drie maanden die volgen op de bevalling. Deze rechtspraak van de arbeidsrechtbanken is gebaseerd op een arrest van het Grondwettelijk Hof van 30 juni 1999 ([Arbitragehof, n° 80/99, 30.06.1999](#)) dat stelt dat personen zonder wettig verblijf die zich een situatie van medische overmacht bevinden aanspraak kunnen maken op ruimere maatschappelijke dienstverlening van het OCMW. De arbeidsrechtbanken gaan ervan uit dat het niet opportuun is voor een moeder en haar kind om tijdens deze periode al blootgesteld te worden aan een lange reis en aan een verandering van omgeving en dat ze dus als gevolg hiervan een leven moeten kunnen leiden volgens de menselijke waardigheid.

Als je dus zwanger bent en zonder wettig verblijf kan je een aanvraag financiële steun indienen bij het OCMW vanaf de 6de of 7de maand van je zwangerschap. Hierna kan je een beroep indienen tegen de weigering van het OCMW. Hou er wel mee rekening dat de behandeling van het beroep voor de arbeidsrechtbank enkele maanden in beslag kan nemen. In bepaalde gevallen is het echter ook mogelijk om het beroep in kort geding in te dienen. De arbeidsrechtbank kan beslissen om de financiële steun retroactief toe te kennen tot het moment van de steunaanvraag indien de rechter de staat van behoefte voor deze periode bewezen acht.

Opgelet!

Als de Dienst Vreemdelingenzaken je een verlenging van verblijf heeft toegestaan (in de vorm van een verlenging van het Bevel om het Grondgebied te verlaten), dan zal het OCMW in principe positief antwoorden op deze vraag tot financiële steun aangezien je voor de periode van deze verlenging niet meer zonder wettig verblijf beschouwd wordt.

8.4. Meer informatie nodig?

Het is geen evidente materie. Het is dan ook belangrijk je goed te informeren of je te laten bijstaan door een gespecialiseerde organisatie of een advocaat. Op de website van [Medimmigrant](#) kan je veel informatie terugvinden.

- In het [witboek over de machtiging tot verblijf om medische redenen](#)¹² wordt de procedure rond de gedetailleerder uitgelegd.
- Meer informatie over de juridische basis van rechtspraak vind je op de pagina '[Maatschappelijke dienstverlening en onmogelijk terugkeren](#)'¹³.

Zie ook het rapport van Myria '[Terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België](#)' (2018). Dit document bevat een hoofdstuk over de rechtspraak met betrekking tot onmogelijke terugkeer in het geval van medische overmacht en de aanbevelingen van de commissie Vermeersch (zie pag. 46-49).¹⁴

¹² https://medimmigrant.be/IMG/pdf/9ternl_idh_206ee.pdf

¹³ <https://medimmigrant.be/nl/info/diverse-sociale-hulp/maatschappelijke-dienstverlening-en-onmogelijk-terugkeren>

¹⁴ https://www.myria.be/files/181205_Myriadoc_detentie_2018.pdf

9

Student met een leefloon

- Je studieproject vergroot je kansen op de arbeidsmarkt
- Jij en je ouders hebben onvoldoende middelen
- Je ouders weigeren in je onderhoud te voorzien omwille van een conflict

9. Wat als je studeert?

Als je financieel niet meer wordt gesteund door je ouder(s) en je onvoldoende of geen inkomen hebt, kan je bij het OCMW een leefloon aanvragen om te studeren.

9.1. Wanneer ben je een student voor het OCMW?

Binnen de OCMW wetgeving word je beschouwd als student wanneer je een studie met voltijds of gelijkgesteld leerplan aanvat, hervat of voortzet. Het onderwijs met voltijds leerplan wordt gereguleerd door de Vlaamse Gemeenschap. Het gaat om middelbaar, hoger niet-universitair en universitair onderwijs.

De studies gelijkgesteld met studies met voltijds leerplan hebben betrekking op:

- het deeltijds beroeps secundair onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
- de leeropleiding voor de middenstand, je volgt een theoretische opleiding in een opleidingscentrum en combineert die met een praktische opleiding bij een werkgever. De werkgever verbindt zich er dan toe je een zelfstandig beroep aan te leren.
- dagopleidingen georganiseerd door het onderwijs voor sociale promotie die leiden tot een getuigschrift

Volgende opleidingen voldoen niet om als student binnen de OCMW wetgeving erkend te worden¹⁵:

- opleidingen met wisselend uurrooster
- cursussen voor sociale promotie
- lessen gevolgd als vrije leerling
- cursussen per post
- opleidingen voor beroepskwalificatie
- ...

9.2. Hoe verloopt de aanvraag?

Je dient de aanvraag in bij het OCMW waar je gedomicilieerd was op het moment dat je je studies begonnen bent. Zolang je onafgebroken studeert blijft dit jouw OCMW. Ook als je gedurende je studie verhuist. Dit OCMW zal een sociaal onderzoek doen om na te gaan of je aan de voorwaarden voldoet voor een leefloon.

De voorwaarden om recht te hebben op een leefloon zijn dezelfde als bij niet-studenten:

1. Hoofdverblijfplaats in België
2. Minimum 18 jaar zijn
3. Belg of behoren tot bepaalde categorieën van vreemdelingen
4. Onvoldoende bestaansmiddelen hebben
5. (Nog) geen recht hebben op andere sociale uitkeringen
6. Werkbereidheid

¹⁵ Brochure POD MI- wegwijis voor studenten: [brochure_students_2022-nl.pdf.pdf](#)

Daarnaast ben je als student ook verplicht om een GPMI af te sluiten. Hierin staan de afspraken tussen jou en het OCMW betreffende je studie.

9.2.1. Wat met de werkbereidheid?

Studeren valt onder de billijkheidsreden om gedurende de periode van je studie niet op zoek te moeten gaan naar een job. Het OCMW bekijkt geval per geval of de billijkheidsreden van toepassing is. Je gaat tijdens het sociaal onderzoek moeten bewijzen dat je gemotiveerd bent om verder te studeren, dat je voldoende capaciteiten hebt om de gekozen studie aan te vatten en dat je studie je kansen op de arbeidsmarkt verhogen. Dit is minder objectief te beoordelen wat maakt dat een OCMW kan beslissen om je studieproject niet als een billijkheidsreden te aanvaarden. En ook dat er een verschil kan zijn tussen OCMW's onderling.

Het OCMW kan je wel vragen om een job te zoeken in het weekend of in de schoolvakanties. Maar dat moet dan wel te combineren zijn met je studies. Als het onmogelijk is voor jou om een studentenjob te doen zal je dit met je maatschappelijk werker moeten bespreken en dan kan het OCMW je vrijstellen van deze voorwaarde. Belangrijk om weten is dat het OCMW je niet kan sanctioneren als je een studentenjob gezocht hebt maar het je niet gelukt is om er één te vinden. Het OCMW zal je vragen om hen voldoende bewijzen te bezorgen dat je actief zoekt naar een studentenjob. Vaak maakt deze zoektocht deel uit van je GPMI.

9.2.2. Wat met de onderhoudsplicht van mijn ouders?

Het betalen van je levensonderhoud en studies valt in principe onder de onderhoudsplicht van je ouders. Als je ouder(s) deze verplichting niet kunnen of willen nakomen, kan het OCMW beslissen je een leefloon toe te kennen. Ook als je nog thuis woont, maar je ouder(s) hebben een beperkt inkomen, kan je in aanmerking komen voor een leefloon.

Als je ouders voldoende middelen hebben kan je dus enkel aanspraak maken op een leefloon als je een onoverkomelijk conflict hebt met je ouders. Een conflict is moeilijk te bewijzen en het blijft een interpretatie van het OCMW zelf. Je verhaal, getuigenissen van familie, vrienden en derden, psychologische verslagen, documenten van de rechtbank,... kunnen de aanwezigheid van een conflict staven. Het OCMW bestudeert en beoordeelt elke aanvraag individueel. Wat maakt dat er soms grote verschillen zijn tussen OCMW's of tussen studenten binnen één OCMW.

Sommige OCMW's raden aan om een procedure te starten bij de Familierechtbank om alsnog de onderhoudsplicht af te dwingen bij je ouders als die dat weigeren te doen. Als deze procedure niet lukt wordt dat door de meeste OCMW gezien als een onoverkomelijk conflict met je ouders en kunnen ze alsnog beslissen je een leefloon toe te kennen. Maar zo een procedure is zeker geen evidente stap.

Kan het OCMW mijn leefloon terug vorderen bij mijn ouder(s)?

Als het OCMW beslist om jou een leefloon toe te kennen kunnen ze dat terugvorderen bij je ouders. En dat binnen de in onze wet bepaalde grenzen die stelt dat je ouders onderhoudsplichtig zijn zolang je recht hebt op kinderbeijslag.

Als blijkt dat je ouders zelf onvoldoende middelen hebben om in je onderhoud te voorzien zal het leefloon niet teruggevorderd worden bij hen. Als je ouders wel voldoende middelen hebben kan het OCMW alsnog beslissen om je een leefloon uit te betalen als blijkt dat er voldoende bewijzen zijn van een conflict met je ouders. In dat geval kunnen ze er voor kiezen het leefloon terug te vorderen bij je ouders.

9.2.3. Welke inkomsten worden afgehouden van mijn leefloon?

Als je recht hebt op kinderbeijslag en je ontvangt die zelf, dan wordt deze afgehouden van je leefloon. Het zelfde geldt ook als je een studentenjob hebt. Alles wat je verdient, wordt ingehouden van je leefloon. Maar er wordt in beide gevallen wel rekening gehouden met de algemene vrijstelling.

- 155€ per jaar (12,92€ per maand) als samenwonende
- 250€ per jaar (20,83€ per maand) als alleenstaande

- 310€ per jaar (25,83€ per maand) als persoon met gezinslast.

Een studiebeurs of punctuele steun van je school mogen niet ingehouden worden van je leefloon.

9.3. Wat als het OCMW mijn steunaanvraag weigert?

Het OCMW zal je steunaanvraag weigeren als je niet aan de voorwaarden voldoet.

Als het OCMW oordeelt dat je studieproject niet (meer) realistisch is of dat ze je kansen op de arbeidsmarkt niet verhogen kunnen ze weigeren je studie als een billijkheidsreden te zien. Je kan dan alsnog beslissen om je studie aan te vatten maar het OCMW zal dan mogelijks oordelen dat je niet bereid bent om te werken en je steunaanvraag weigeren.

Het OCMW kan ook je steunaanvraag weigeren omdat je ouders voldoende bestaansmiddelen hebben en je zelf je rechten moet uitputten bij de onderhoudsplichtige ouders. Het OCMW gaat er dan van uit dat je jezelf in een verarmde situatie hebt gebracht door te vertrekken bij je ouders. Elk OCMW beslist hierover autonoom en sommige OCMW's zijn hierin strenger dan anderen.

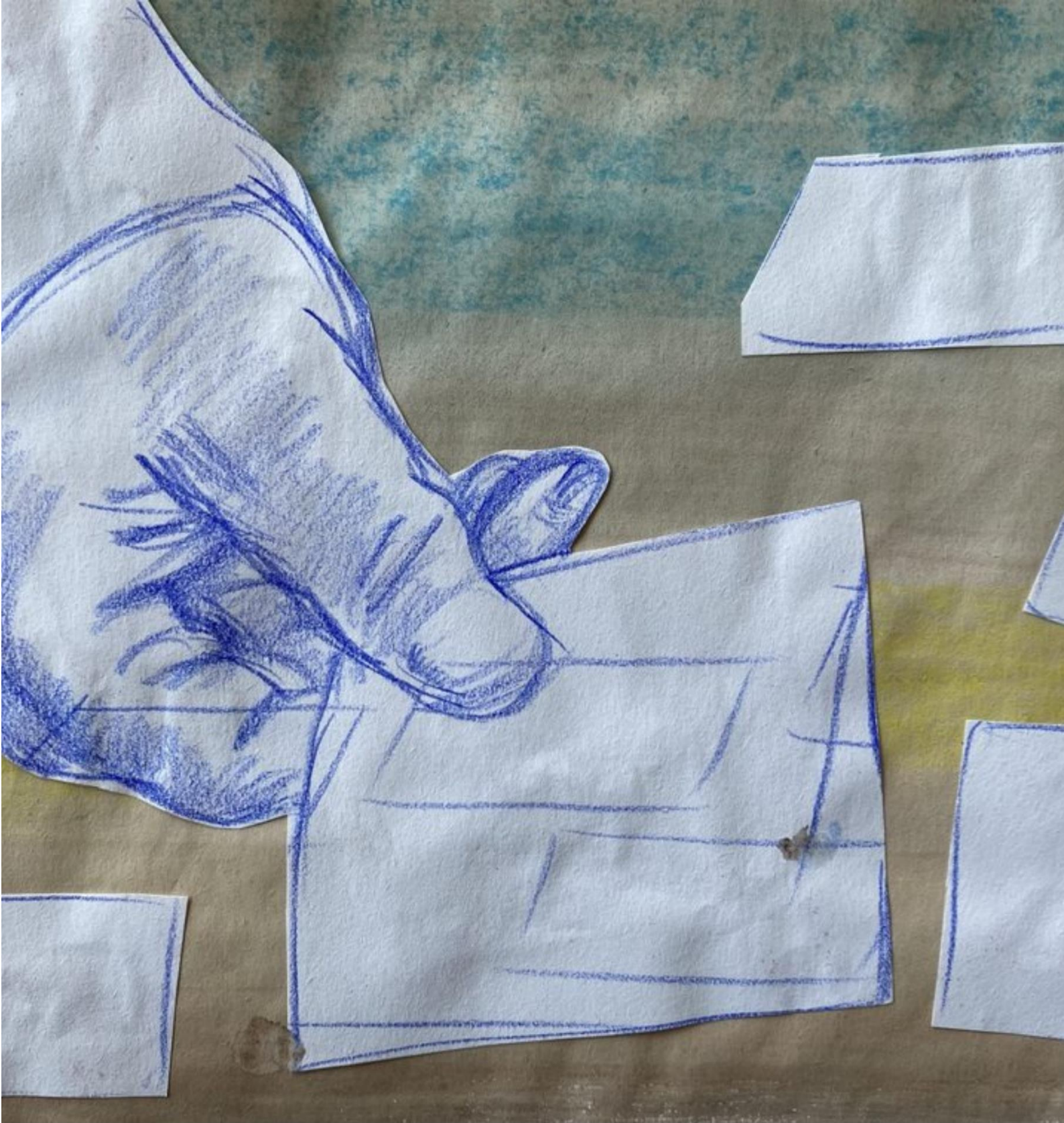
Na een negatieve beslissing heb je drie maanden de tijd om beroep aan te tekenen bij de Arbeidsrechtbank. Kijk hierbij goed naar de argumentatie die ze gebruikt hebben bij de weigering. Dat kan je helpen om je zaak te onderbouwen.

9.4. Wat als ik niet geslaagd ben in eerste zit?

Om een leefloon te kunnen ontvangen als student zal het OCMW een inschatting maken of je capabel genoeg bent voor de gekozen studie en de kans voldoende groot is dat je binnen een redelijke termijn zal slagen voor je studies. Maar dat betekent niet dat het OCMW je leefloon zomaar kan stopzetten omdat je niet geslaagd bent in eerste zit. Ze kunnen wel je resultaten opvragen maar je hebt het recht om de examens opnieuw af te leggen. Het OCMW kan enkel na de tweede zit beslissen of je in staat bent om de studie succesvol verder te zetten.

Dit betekent ook dat het OCMW kan beslissen om je één of meerdere kansen te geven om je schooljaar of enkele vakken opnieuw te doen. Zeker als je voldoende kan argumenteren waarom het je deze keer niet gelukt is en het je volgend jaar wel gaat lukken. Belangrijk is wel dat je hiervoor voldoende bewijzen hebt. Je was bijvoorbeeld langdurig ziek, er waren moeilijkheden in je privéleven.

Indien je het niet eens bent met de beslissing van het OCMW om je leefloon stop te zetten in het midden van je studie kan je steeds beroep aantekenen bij de Arbeidsrechtbank. Je hebt hiervoor drie maanden de tijd.

10

Voorbeeldbrieven en nuttige documenten

10. Voorbeeldbrieven en nuttige documenten

Hieronder vind je enkele documenten en voorbeeldbrieven die kunnen helpen om een aanvraag te doen van een leefloon bij een OCMW. De socio-juridische vzw Infordroits asbl zorgde voor de attesten. De documenten hieronder bieden geen garantie dat je aanvraag een positief antwoord krijgt, maar ze kunnen wel helpen om je verhaal te doen en bewijzen te verzamelen.

Voor de voorbeeldbrieven is het belangrijk dat je de contactgegevens duidelijk vermeldt, een beschrijving geeft van de situatie van de aanvrager en voldoende bewijzen toevoegt die de aanvraag staven. De brief kan afgegeven worden, per mail, post of fax verstuurd worden. Maar hou steeds een bewijs bij dat je de brief verstuurd hebt. Dit kan helpen als er na 30 dagen geen antwoord komt en je naar de arbeidsrechtbank wil stappen.

Voorbeeld 1: aanvraag van equivalent leefloon voor een kind met wettig verblijf en ouder zonder wettig verblijf

Deze brief kan gebruikt worden als hulp om een aanvraag te doen voor een ouder zonder wettig verblijf met een kind dat wettig in België verblijft.

Voorbeeld 2: brief herziening beslissing comité (leefloon student)

Deze brief is gebruikt om een herziening te vragen voor een student wiens ouders weigeren om de studie te betalen. Deze brief kan helpen als inspiratie bij het vragen van een herziening van een beslissing.

Voorbeeld 3 : attest huurachterstand

Dit attest dat je kan gebruiken om te laten invullen door je huisbaas om aan te tonen dat je een huurachterstand hebt opgelopen. Dat kan een bewijs zijn dat je het financieel moeilijk hebt.

Voorbeeld 4: attest geld geleend bij vrienden/familie

Dit kan je helpen om aan te tonen dat je schulden hebt bij vrienden. Deze schulden komen niet in aanmerking als je een beroep doet op de dienst schuldbemiddeling van je OCMW. Zij houden enkel rekening met schulden bij overheden, instanties of bedrijven maar ze kunnen wel helpen om aan te tonen hoe je de voorbije dagen/weken/maanden overleefd hebt.

Voorbeeld 5: attest op eer

Dit attest kan gebruikt worden om dingen te bewijzen via een getuigenis van anderen. Dat kan over alles gaan. Je kan het gebruiken om aan te tonen dat je tijdelijk materiële hulp krijgt, voedsel,... van derden. Of dat je bij iemand tijdelijk op de sofa slaapt, of iemand die getuigt dat je ergens op de openbare weg slaapt,...

Voorbeeld 6: beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank (zonder advocaat)

Dit is een korte brief met de info nodig om beroep aan te tekenen bij de arbeidsrechtbank. Als je een advocaat hebt, dan kan deze dat voor jou doen. Deze brief kan gebruikt worden indien je geen advocaat wilt of als er te weinig tijd is om nog een advocaat te vinden voordat de termijn van drie maanden verstreken is. Je kan daarna nog altijd juridische bijstand vragen van een advocaat.

Voorbeeld 7: antwoorden van de POD Maatschappelijke Integratie

Dit zijn antwoorden op vragen gesteld aan de POD MI. Deze geven inzicht in de interpretatie van de OCMW-wetgeving door de administratie. Het kan altijd handig zijn om in het kader van jouw dossier ook een vraag te stellen. Het antwoord kan helpen om je dossier te staven.

vraag@mi-is.be | www.mi-is.be/nl

- Voorbeeld 7a: stopzetting leefloon tijdens jaarlijkse herziening
- Voorbeeld 7b: categorie alleenstaande voor daklozen in een opvangtehuis
- Voorbeeld 7c: minderjarig Belgisch kind en recht op een (equivalent) leefloon
- Voorbeeld 7d: schema gezinshereniging POD MI

Voorbeeld 8: argumentatie gebruikt door een advocaat in het kader van een minderjarige met wettig verblijf en een ouder zonder wettig verblijf

Deze argumentatie kan je helpen om je vraag naar het OCMW toe te formuleren of om je pro-deo advocaat te helpen als je beroep aantekent bij de Arbeidsrechtbank.

Voorbeeld 1: aanvraag equivalent leefloon voor een kind met wettig verblijf en een ouder zonder wettig verblijf

aan :

OCMW X

datum :

uw ref.

/

onze ref.

/

betreft

Aanvraag van een equivalent leefloon om een waardig leven te kunnen leiden. En dit voor het kind XXX, geboren op XXX te XXX, Belgische nationaliteit (of ander legaal verblijfsstatuut), vertegenwoordigd door haar moeder, mevrouw XXX, geboren op XXX, zonder wettig verblijf en met XXX nationaliteit, beide wonende te XXX.

Beste,

Mevrouw XXX doet via dit schrijven een aanvraag voor een equivalent leefloon ten behoeve van haar minderjarig dochter, XXX die zich momenteel in moeilijke omstandigheden bevindt. Tot en met 3 januari 2021 verbleef mevrouw met haar dochtertje in een opvangcentrum van het Rode Kruis maar sinds kort huurt ze een appartement op te XXX. De zorg van het kind is volledig ten laste van de moeder gezien de vader niet kan/wil zorgen voor het onderhoud van zijn dochter. Mevrouw XXX is zelf zonder wettig verblijf en kan dus geen aanspraak maken op een leefloon vandaar dus de vraag om financiële steun voor haar minderjarige dochter opdat zij op een menswaardige manier kan leven.

Minderjarigen kunnen geen aanspraak maken op leefloon omdat de leefloonwet meerderjarigheid als voorwaarde stelt. Maar de organieke OCMW-wet bevat echter geen leeftijdsvoorwaarde zodat minderjarigen wel in aanmerking komen voor maatschappelijke dienstverlening (equivalent leefloon). Het is aan de ouder van de minderjarige om de steunaanvraag in te dienen bij het OCMW. Een minderjarige kan dat niet zelf omwille van zijn juridische handelingsonbekwaamheid. In sommige gevallen kunnen minderjarige kinderen recht hebben op maatschappelijke dienstverlening, ook al zijn ze minderjarig. Bijvoorbeeld in het geval van kinderen met een Belgische nationaliteit die langdurig zijn gevestigd in het land maar waar de ouder(s) niet legaal in het land zijn hebben recht op maatschappelijke dienstverlening. (zie omzendbrief van de PODMI - <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/recht-op-maatschappelijke-dienstverlening-voor-sommige-categorieen-van-personen>) Er is ook jurisprudentie waar de éne ouder illegaal in het land verblijft en de andere legaal. Het kind krijgt in dat geval de verblijfstitel van de ouder die legaal in het land verblijft. Wat hier dus het geval is voor XXX. In het geval dat de ouders niet meer samen zijn kan de ouder die niet legaal in het land verblijft zich beroepen op familiale overmacht en ruimere steun ontvangen dan enkel dringende medische hulp. (zie artikel Steven Brouckaert - OCMW-steun voor buitenlandse gezinnen in illegaal verblijf met kinderen in bijzondere overmachtsituaties: een overzicht van de rechtspraak van het Arbitragehof en de arbeidsgerechten

<http://www.kekidatabank.be/docs/Publicaties/2007%20BOUCKAERT%20OCMW%20steun%20voor%20buitenlandse%20gezinnen%20in%20illegaal%20verblijf%20met%20kinderen%20in%20overmachtssituaties.pdf>) .

Ook de PODMI bevestigt eveneens dat een minderjarig kind dat legaal in het land verblijft een aanvraag kan doen voor maatschappelijke dienstverlening als de ouder(s) illegaal in het land verblijven en uit het sociaal onderzoek blijkt dat het kind behoeftig is. (Zie bijlage)

Ik wil dan ook vragen om bij deze de aanvraag voor hulp van mevrouw XXX voor haar dochter XXX vanaf heden te behandelen opdat ze op een menswaardige manier kan voorzien in het onderhoud van haar dochter. Zonder enige financiële steun dreigt mevrouw XXX haar appartement te verliezen en belanden ze beiden op straat wat gezien de leeftijd van het kind liefst te vermijden is.

Voor meer info betreffende de situatie van mevrouw XXX of om een afspraak vast te leggen kan u mij altijd contacteren via onderstaande contactgegevens.

Bijlagen

1. Erkeningsattest XXX
2. Geboortecertificaat XXX
2. Kopie identiteitskaart Vader
3. Kopie paspoort moeder
4. huurcontract
5. Mail van POD MI
6. Andere info die kan helpen bij de aanvraag

Met vriendelijke groet,

Voorbeeld 2: brief herziening beslissing comité (leefloon student)

aan

OCMW XXX

datum

18 november 2020

uw ref.

referentie nummer op brief

OCMW

onze ref.

/

betreft

Herziening van de beslissing met referentie XXX van 5 oktober 2020 (bijlage 1). Vraag voor maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon categorie samenwonende, met ingang van 24/07/2020. En dit voor Mr XXX (tel nummer), RR: XXX, (bijlage 2), student en woonachtig te XXX.

Geachte mijnheer/mevrouw de Voorzitter,

Ik heb het genoegen u te contacteren in verband Mr XXX met wie ik een gesprek gehad heb tijdens onze permanentie in BASkuul, Anneessensplein 13 te Brussel. Uit ons gesprek is gebleken dat Mr XXX het momenteel zeer moeilijk heeft om de eindjes aan elkaar te knopen, vandaar ook de vraag voor hulp bij jullie centrum.

Mr XXX leeft momenteel in onmin met zijn vader die weigert om zijn studie te betalen en zijn levensproject te ondersteunen. En dit omdat hij niet akkoord is met de gekozen studierichting. Er is een constante druk van thuis uit die het voor hem heel lastig maakt om zich op zijn studie, master in de geneesmiddelenontwikkeling (bijlage 3) te kunnen concentreren. Desondanks is het hem toch gelukt om tot in zijn masters te geraken en steeds te slagen voor zijn vakken (bijlage 4). Toen hij dan 2 jaar geleden zijn huidige partner leerde kennen waren zijn ouders hier ook niet mee opgezet. Hij kreeg te horen dat hij niet meer kon rekenen op enige (financiële) steun van thuis uit zolang de relatie zou duren. Dit zorgde voor veel emotionele druk en stress bij hem. De druk van zijn ouders zorgde ook voor spanningen in de relatie. Omdat de situatie thuis voor hem niet meer houdbaar was en hij zijn relatie wilde redden hebben hij en zijn partner besloten om te gaan samenwonen. Mr XXX is dan ingetrokken bij zijn partner, XXX. (bijlage 5 en 6) In u argumentatie staat dat er geen sprake kan zijn van een verstoorde relatie aangezien hij in een eigendom van zijn ouders woont. (bijlage 1) Mag ik u er op wijzen dat het zijn partner, Mevr XXX is die het eigendom bewoont en dat al sinds 03 oktober 2019. Mr XXX is er pas op 29 juni 2020 bij gaan inwonen. Zijn partner betaalt ook steeds de huur en er is geen sprake van enig voordeel of korting omdat hij er bij woont. (bijlage 7 en 8)

Tot voor kort heeft Mr XXX zijn studie kunnen financieren door te overleven met zijn spaargeld en het geld dat hij verdiende via de vakantiejobs. (bijlage 9) Maar door de huidige crisis is het heel moeilijk om een studentenjob te vinden. De job die hij daarvoor altijd deed is weggefallen en hij heeft nog geen alternatief gevonden.

Op 10 oktober 2020 zijn Mr XXX en Mevr XXX gehuwd. (bijlage 10) Mevr XXX ontvangt echter een leefloon als samenwonende van het ocmw van XXX (bijlage 11). Daarnaast ontvang Mr XXX sinds 27 augustus 2020 ook het kindergeld op zijn naam. (bijlage 12) Hij heeft eveneens een aanvraag voor een studiebeurs ingediend. (bijlage 13) Maar dat alles is niet voldoende om de huur te betalen en in het levensonderhoud en de studie van 2 volwassenen te voorzien.

We vragen u dan ook om de beslissing van 05 oktober 2020 te herzien en Mr XXX een leefloon toe te kennen, categorie samenwonende en dit vanaf 24 juli 2020 gezien de weigering van zijn ouders hem nog financieel te ondersteunen, gezien het feit dat het momenteel zeer moeilijk is om een studentenjob te vinden, gezien het feit hij ondertussen getrouwd is en zijn echtgenote een leefloon categorie samenwonende ontvangt. Daarnaast vragen we ook om te helpen bij de aankoop van een laptop gezien de huidige sanitaire crisis studenten verplicht om afstandonderwijs te volgen en Mr XXX het momenteel moet stellen met een geleende laptop van zijn school. (bijlage 14) En dit alles opdat Mr XXX op een serene manier zijn studie kan afronden die hem later een veel grotere kans geeft op de arbeidsmarkt.

Ik blijf tot uw beschikking, net zoals Mr XXX (in kopie van deze e-mail), en ik wil u graag oprecht groeten, mijnheer/mevrouw de Voorzitter,

Bijlagen:

1. beslissing van het ocmw
2. identiteitskaart Mr XXX
3. inschrijvingsbewijs master in de geneesmiddelenontwikkeling
4. examenresultaten
5. Attest van gezinssamenstelling
6. Identiteitskaart Mevr XXXi
7. Huurovereenkomst
8. Betalingsbewijzen huur
9. Contracten studentenjobs
10. Huwelijk mr XXX en mevr XXX
11. Inkomensattest mevr XXX
12. Attest kinderbijslag
13. Aanvraag studiebeurs
14. Huurovereenkomst laptop

Met vriendelijke groet,

Voorbeeld 3: attest huurachterstand

Certificaat voor laattijdige betaling van de huur (Artikel 961/2 van het Gerechtelijk Wetboek)

ZEER BELANGRIJK

De verklaring moet worden opgesteld door een meerderjarig persoon (onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek die van toepassing zijn op minderjarigen die in staat zijn tot oordeelsvorming). Het attest bevat een verslag van de feiten waarvan de auteur getuige is geweest of die hij persoonlijk heeft waargenomen. Het attest wordt geschreven, gedateerd en ondertekend door de auteur. De auteur moet een fotokopie bijvoegen van elk officieel document dat zijn/haar identiteit bewijst en waarop zijn/haar handtekening staat.

Ik, ondergetekende, mijnheer/mevrouw _____, verhuurder van
de woonst gelegen te _____

verklaar dat ik geen betaling van de huur heb ontvangen voor de maanden

_____ 20_____.

De onbetaalde huur bedraagt nu _____ euro.

Gedaan te _____, op _____ 20_____,

Ondergetekende verklaart dat het hem/haar bekend is dat dit certificaat is opgesteld om gebruikt te worden in een juridische context en dat een vals certificaat kan gezien worden als valsheid in geschrift waarop strafrechtelijke sancties staan en hem/haar kan blootstellen aan schadevergoeding ten aanzien van de persoon die schade lijdt.

Datum:

Naam en Handtekening:

Bijlage : kopie recto-verso van de identiteitskaart.

Voorbeeld 4: attest geld geleend bij familie of vrienden

Certificaat voor financiële hulp (Artikel 961/2 van het Gerechtelijk Wetboek)

ZEER BELANGRIJK

De verklaring moet worden opgesteld door een meerderjarig persoon (onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek die van toepassing zijn op minderjarigen die in staat zijn tot oordeelsvorming). Het attest bevat een verslag van de feiten waarvan de auteur getuige is geweest of die hij persoonlijk heeft waargenomen. Het attest wordt geschreven, gedateerd en ondertekend door de auteur. De auteur moet een fotokopie bijvoegen van elk officieel document dat zijn/haar identiteit bewijst en waarop zijn/haar handtekening staat.

Ik, ondergetekende:

Achternaam: _____ Voornaam: _____

Geboren te : _____ op _____

Wonende te : _____

Postcode : _____ Gemeente : _____

Beroep: _____

Verklaar hierbij dat ik mevrouw/mijnheer _____

heb geholpen. Door de som van _____ euro

te lenen, op _____ 20 _____, in persoon/op rekening.

Ik ben lid van zijn/haar familie. Ik ben zijn/haar _____

Ik heb een andere relatie met deze persoon: _____

Deze verklaring is opgesteld om in de rechtbank te worden voorgelegd. Ik ben mij ervan bewust dat een valse verklaring van mijn kant mij blootstelt aan strafrechtelijke sancties.

Ik voeg een kopie bij van een officieel document dat mijn identiteit vaststelt (voor- en achterkant).

Gedaan te _____, op _____

Handtekening
(+ kopie van beide zijden van de identiteitskaart)

Voorbeeld 5: attest op eer

Naam, voornaam:

Adres :

Postcode - Stad

Gedaan te

op

Certificaat getuigenis

Ik, ondergetekende NAAM _____ VOORNAAM _____

datum en plaats van geboorte: _____

wonende te _____

oefent het beroep uit van _____
(specificeer, indien van toepassing, of er sprake is van verwantschap of relatie met de begunstigde van de
getuigenis, van ondergeschiktheid aan hem/haar, van samenwerking of belangengemeenschap met
hem/haar),

verklaar dat ik voldoe aan de voorwaarden om als getuige te worden gehoord.

Hierbij deel ik u mede dat ik getuige ben geweest van de volgende feiten:

Deze verklaring is opgesteld om in de rechtbank te worden voorgelegd. Ik ben mij ervan bewust dat een
valse verklaring van mijn kant mij kan blootstellen aan strafrechtelijke sancties.

Naam, Voornaam

(Handtekening)

Bijlage: Officieel document waaruit de identiteit van de opsteller van het attest blijkt.

Voorbeeld 6: beroep aantekenen bij de rechtbank

Naam, voornaam:

Adres:

Arbeidsrechtbank Brussel
Poelaertplein 3
1000 Brussel

Brussel, op

Geachte mijnheer/mevrouw

Ik wens beroep aan te tekenen tegen de beslissing van het OCMW van _____

van _____ 20____ (referentie _____)

nr. _____ en/of tegen het uitblijven van een beslissing naar aanleiding van de aanvraag

van _____ 20_____

Ik wil het OCMW van _____ ter verantwoording roepen.

Hoogachtend,

Mijnheer/mevrouw

Handtekening

Bijlage:

- kopie van de beslissing en/of ontvangstbewijs van de aanvraag bij uitblijven van een beslissing
- kopie van de identiteitskaart

Voorbeeld 7a: stopzetting leefloon tijdens jaarlijkse herziening.

Beste,

Uw vraag met het nummer SR2338098 werd beantwoord door één van onze medewerkers.

Antwoord:

Indien iemand voldoet aan de voorwaarden om een recht op leefloon te openen, dan geldt dit recht voor onbepaalde tijd. het leefloon kan/mag nooit voor een bepaalde periode toegekend worden. Het recht blijft dan ook 'oneindig' doorlopen tot dat de situatie van betrokkene wijzigt. In voorkomend geval moet een nieuwe beslissing genomen worden (herziening of stopzetting).

wel is wettelijk bepaald dat het ocmw minimaal één keer per jaar, dit kan dus ook meer en mag zelfs maandelijks, moet nagaan of betrokkene nog voldoet aan de voorwaarden om verder gerechtigd te blijven. indien de situatie niet gewijzigd is, moet er geen nieuwe beslissing genomen worden. Een beslissing tot verlenging bestaat dus juridisch niet.

Als de betrokkene een stopzettingsbeslissing heeft ontvangen waarmee hij niet akkoord kan gaan, kan de betrokkene een beroep instellen tegen deze beslissing bij de bevoegde arbeidsrechtbank. Zie art. 47 van de wet van 26/05/02.

Concreet kan aldus opgemerkt worden dat het niet de bedoeling is dat het recht zo maar stopgezet wordt in het kader van het onderzoek; het is pas als na het onderzoek blijkt dat er geen recht meer bestaat dat het recht stopgezet wordt.

Met vriendelijke groeten,
Luc VERLEYEN
Juridische Dienst / Service Juridique

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

Kruidtuinlaan 50 bus 165 - 1000 Brussel | T. +32 2 508 85 85 | vraag@mi-is.be | www.mi-is.be/nl

Voorbeeld 7b: categorie alleenstaande voor daklozen in een opvangtehuis

Beste,

Uw vraag met het nummer SR1523025 werd door één van onze medewerkers afgesloten.

Antwoord:

indien iemand in een instelling verblijft en het ocmw er van uit gaat dat dit momenteel de gewoonlijke verblijfplaats is van betrokkene, dan wordt de categorie leefloon bepaald aan de hand van het verblijf in de instelling.

iemand wordt als samenwonende beschouwd indien hij met derden onder hetzelfde dak woont en met deze derden zijn huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelt. indien niet voldaan is aan deze criteria moet betrokkene als alleenstaande beschouwd worden.

onverminderd het feit dat elk ocmw autonoom beslist moet opgemerkt worden dat uit de rechtspraak blijkt dat bij verblijf in een instelling vooral een leefloon categorie 2 toegekend wordt met motivatie dat er geen sprake is van een gemeenschappelijk huishouden gelet op het tijdelijke onvrijwillige karakter van het verblijf aldaar.

op basis van het voorgaande moet ook besloten worden dat er in voorkomend geval geen sprake is van een voordeel in natura in de zin van artikel 33 van het kb van 11/7/02.

dit is namelijk enkel het geval indien betrokkene een woning betreft als hoofdverblijfplaats waarvoor hij niet moet betalen of die betaald wordt door een derde. aangezien een verblijf in een instelling niet als een hoofdverblijfplaats kan beschouwd worden, is er dus geen sprake van een voordeel in natura.

indien betrokkene niet akkoord gaat met de te zijnen opzichte genomen beslissing kan hij in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank. dit beroep moet wel ingesteld worden binnen een periode van 3 maanden nadat de beslissing genomen is.

Met vriendelijke groeten,

Luc VERLEYEN

Juridische Dienst / Service Juridique

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

Kruidtuinlaan 50 bus 165 - 1000 Brussel | T. +32 2 508 85 85 | vraag@mi-is.be | www.mi-is.be/nl

Voorbeeld 7c: minderjarig Belgisch kind en recht op een (equivalent) leefloon

Beste,

Uw vraag met het nummer SR1623575 werd door één van onze medewerkers afgesloten.

Antwoord:

In het geval het een minderjarig kind betreft dat Belg is en ingeschreven is in het bevolkingsregister :

Vanaf deze datum is er geen terugbetaling meer voor dit kind en dient het OCMW de kosten hiervan voor eigen rekening te nemen zolang dit kind minderjarig is.

Het Belgisch minderjarig kind heeft recht op financiële steun in het kader van de organieke wet van 8/07/1976.

Bovendien vestigen wij er ook uw aandacht op dat de steun aan Belgische minderjarige kinderen op eigen financiële middelen van het OCMW toegekend wordt. Deze steun wordt echter niet betoelaagd door de POD.

Als betrokkene dus een Belg is en ingeschreven is in het bevolkingsregister, dan neemt de POD Mi deze steun niet ten laste.

(tenzij een referentieadres of een afvoering uit de registers)

Vanzelfsprekend moet iedere steun aanvraag beoordeeld worden in het licht van de opdracht van het OCMW zoals omschreven in artikel 1 van de organieke OCMW-wet van 8 juli 1976, met name eenieder in de mogelijkheid te stellen om een menswaardig leven te leiden.

Het is de taak van het OCMW om eventueel steun toe te kennen na sociaal onderzoek een leven te leiden dat beantwoord aan de menselijke waardigheid.

Mevrouw kan evenwel een gezinshereniging doen met dit Belgisch kind, dan is ze drie maanden uitgesloten en heeft ze enkel recht op dringende medische hulp vanaf de datum van de bijlage 19. Tijdens haar verblijf in het kader van haar gezinshereniging met een Belgisch kind heeft de betrokkene recht op maatschappelijke dienstverlening van zodra er een periode van drie maanden verstreken is sinds de afgifte van haar bijlage 19ter (indien alle andere voorwaarden vervuld zijn).

Na die drie maanden kan ze aanspraak maken op een equivalent leefloon met categorie gezinslast.

Tenslotte rust op het OCMW de plicht om de betrokkene in te lichten dat het verlenen van (toekomstige) steun eventueel een invloed kan hebben op het verblijfsrecht van de betrokkene (zie omzendbrief van 5 augustus 2014).

Hieronder vindt u een duidelijk schema voor een gezinshereniging met een Belg dat u nog meer wegwijs maakt in de door ons gevolgde procedure.

https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/schema_gh_met_belg_-_2_-_a4.pdf

Ik hoop dat hiermee uw vraag werd beantwoord.

Met vriendelijke groeten,
Marina Vanswijgenhoven
FrontOffice / FrontOffice

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

Kruidtuinlaan 50 bus 165 - 1000 Brussel | T. +32 2 508 85 85 | vraag@mi-is.be | www.mi-is.be/nl

Voorbeeld 7d: schema gezinshereniging POD MI :

https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/schema_gh_met_belg_-_2_-_a4.pdf

Gezinshereniging met een Belg (artikel 57qq van de Organieke wet en artikel 3,3^{de}, 2de streepje van de RMI-wet)

Persoon die de gezinshereniging doet kan

- EU-burger zijn → bijlage 19
→ E-kaart (of bijlage 8)
→ E+ kaart (of bijlage 8bis)
- Derdelander zijn → bijlage 19ter
→ F-kaart (of bijlage 9)
→ F+ kaart (of bijlage 9bis)
→ Visum D **MET** bijlage 15

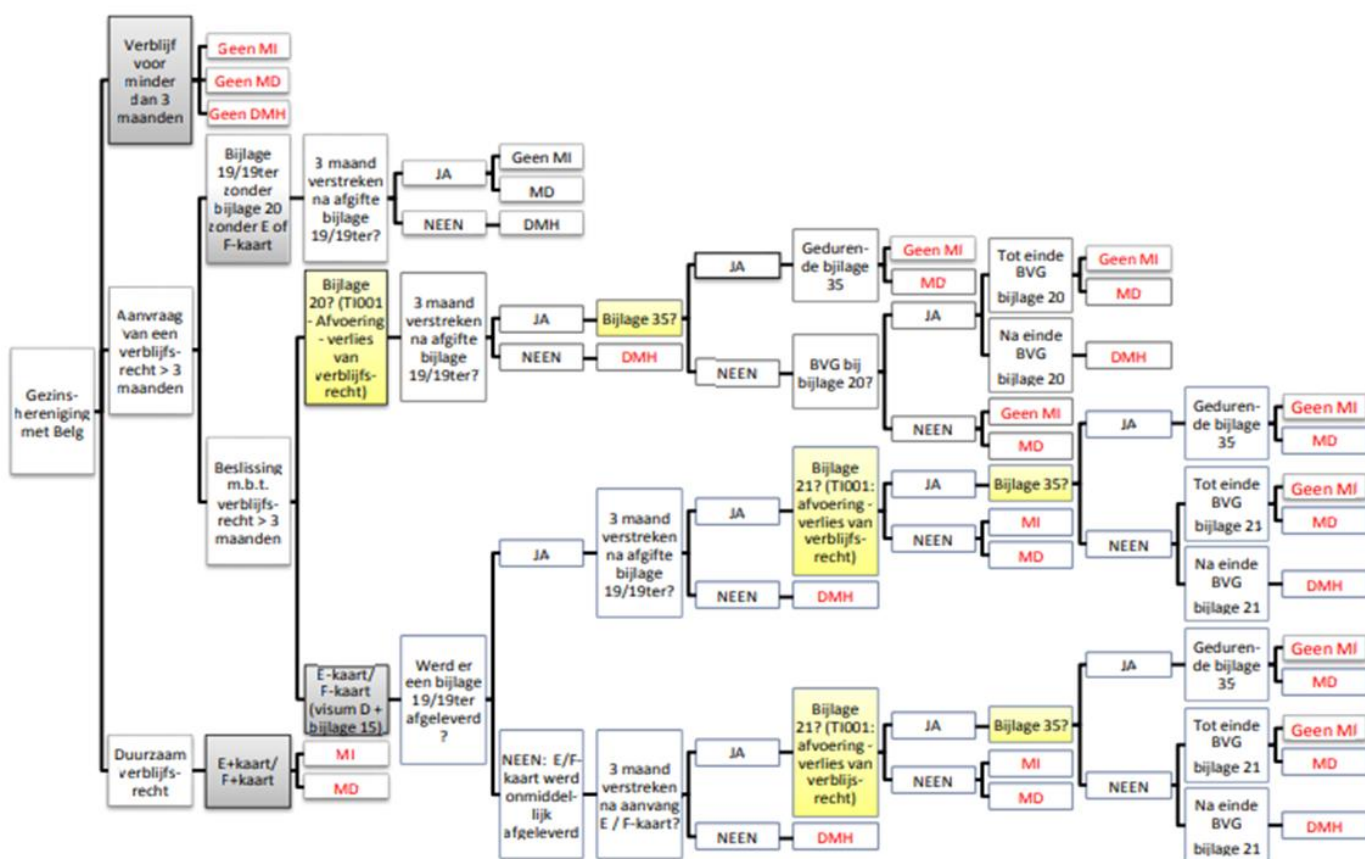
Legende :

MI = Maatschappelijke Integratie

MD = Maatschappelijke dienstverlening

DMH = Dringende medische hulp

BVG = Bevel tot het verlaten van het grondgebied

Voorbeeld 8: argumentatie gebruikt door een advocaat in het kader van een minderjarige met wettig verblijf en een ouder zonder wettig verblijf

Onderwerp: verzoek van de eiseres namens haar minderjarig kind

Een legaal verblijvend kind heeft recht op volledige maatschappelijke dienstverlening op grond van artikel 1, lid 1, van de organieke wet van het OCMW van 14 juli 1976.

Krachtens het ouderlijk gezag dat zij over haar dochter uitoefent, kan de persoon die het verzoek indient, de rechten van deze laatste uitoefenen en in haar naam maatschappelijke dienstverlening te ontvangen tegen het tarief gezinslast.

Arrest van het Grondwettelijk Hof (voorheen Arbitragehof) van 3 mei 2006, nr. 66/2006:

*“B.4. Te dezen heeft een kind van Belgische nationaliteit recht op volledige maatschappelijke dienstverlening krachtens artikel 1, eerste lid, van de organieke O.C.M.W.-wet, dat bepaalt :
“Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid”
[...]*

*B.5.1. Volgens de rechtspraak van zowel de Raad van State als van de hoven en rechtbanken kan het persoonlijk recht op maatschappelijke dienstverlening worden uitgeoefend door zowel de minderjarige zelf als door diens wettelijke vertegenwoordigers.
In tegenstelling tot wat in het verwijzingsvonnis is vermeld, wijzigt de omstandigheid dat de ouders van het kind onwettig op het grondgebied verblijven, overigens niet de rechten en plichten die voortvloeien uit het ouderlijk gezag en verhindert die omstandigheid de ouders bijgevolg niet om de rechten van hun kind uit te oefenen door namens het kind, in hun hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordigers, de maatschappelijke hulpverlening te ontvangen waarop dat kind recht heeft [...]”.*

De concluderende partij benadrukt dat bij het bepalen van de maatschappelijke dienstverlening die aan dit kind moet worden toegekend, rekening moet worden gehouden met de gezinssituatie van het kind en met het feit dat het recht op maatschappelijke dienstverlening van zijn illegaal verblijvende ouders beperkt is tot de dringende medische hulpverlening (zie punt B.10. van het hierboven aangehaalde arrest nr. 66/2006 van het Arbitragehof van 3 mei 2006).